

Actueel van het veld

Aandacht voor bladluizen in wintergranen en problemen in koolzaad. ▶ P. 14

Farmwell-inspiratietoer

Drie bedrijfsleiders waren bereid om te getuigen over hoe zij de stress van alledag aanpakken. ▶ P. 28

Diane Schoonhoven:

“Het voedselbeleid moet een meerwaarde bieden voor land- en tuinbouw.” ▶ P. 7

Boer&Tuinder

Boer in de kijker Bart Pynnebrouck ▶ P. 48

“Gember en kurkuma telen bleek een mooie opportuniteit”

**BOEREN
BOND**

informeert

Samen geven we je plannen alle groeikansen

Benieuwd wat KBC Agro voor jou kan doen?
Maak gerust een afspraak.

kbc.be/agro

KBC Beweegt met je mee.

- Van de week**
- 5 Voedselstrategie Vlaamse regering
- Actualiteiten**
- 8 Jobbonus en kerstparade
- 9 Hele voedselketen schaaft zich achter #boerenbroodnodig
- 10 Ontgoocheling over meststoffen-mededeling
- De markten**
- 12 Commentaar bij de prijzen van zuivel en aardappelen
- Teelttechniek**
- 14 Bladluizen in wintergranen en problemen in koolzaad
- Dossier**
- 18 Groentedemodagen
- Fiscaal nieuws**
- 25 Afspraken met Reprobel
- Management**
- 26 Krachtvoederwaardeprijzen
- Reportage**
- 28 Farmwell Inspiratietoer welbevinden
- Veiligheid**
- 30 Brandpreventie
- Teelttechniek**
- 32 Onkruidbestrijding in mais
- Energie**
- 34 EBO voor energie-intensieve bedrijven
- Regio**
- 36 Agenda
- 39 Nieuws uit de provincies
- Boer in de kijker**
- 48 Bart en Martine Pynnebrouck-Perneel

© COVERFOTO: MARCO MERTENS

Dossier Groentedemodagen

We polsten bij zaadhuizen Bejo Zaden, Syngenta en Rijk Zwaan naar hun innovatieve rassen, trends en inzichten in de vollegrondsgroenteteelt.

'Duur' blijft het sleutelwoord

De DVE-toeslagen voor melkvee en vleesvee, die de Universiteit Wageningen maandelijks berekent, stijgen licht verder. De energieprijzen blijven ongeveer gelijk.

#boerenbroodnodig

Zonder boeren blijft de brooddoos leeg.

“Boerenbond steunt de nieuwe Energiebeleids-overeenkomsten (EBO) en we informeren je graag.”

Hanne Leirs, adviseur Milieubeleid, Studiedienst ▶ p. 35

“Hoog tijd dat Vlaanderen begint te beseffen dat #boerenbroodnodig zijn.”

#boerenbroodnodig

Met 8 miljard zijn we inmiddels en de voorspellingen gaan tot 10 miljard. Een gigantische uitdaging om met zovelen op deze planeet te leven. Hoe we gaan zorgen dat er voldoende voedsel is en hoe we dat zo duurzaam mogelijk produceren, is een van de grootste uitdagingen. En laat dat nu precies zijn waarin we in Vlaanderen absolute wereldtop zijn. De beperkte oppervlakte, de dure grond, de hoge randvoorwaarden die we stellen qua klimaat, milieu, dierenwelzijn en voedselveiligheid hebben onze landbouw doen evolueren in een richting die de meest klimaatefficiënte ter wereld is. De ecologische voetafdruk van bijvoorbeeld ons rundvlees is een derde lager dan dit van de vermaarde Irish Beef en zelfs maar de helft van het Braziliaanse rundvlees. Die van onze melk bedraagt zelfs maar een derde van die in Zuid-Amerika en de helft van de melk in de rest van Europa. “Koester de land- en tuinbouwers die dergelijke producten afleveren,” zou je dan denken, “en probeer hen te stimuleren en ondersteunen in hun ondernemerschap”. Het tegendeel blijkt waar te zijn. Als dank voor hun “topprestaties” krijgen onze land- en tuinbouwers een onhaalbaar PAS-akkoord en een niet overlegd MAP-voorstel gepresenteerd. Hoog tijd dat Vlaanderen begint te beseffen dat boeren broodnodig zijn. En we willen die boodschap ook duidelijk maken. Overtuig jij alvast iedereen die je kent om op 29 november een foto van een boterham, belegd met al het lekkers dat onze land- en tuinbouwers produceren, te delen met de boodschap #boerenbroodnodig?

Champignons voor een appel en een ei?

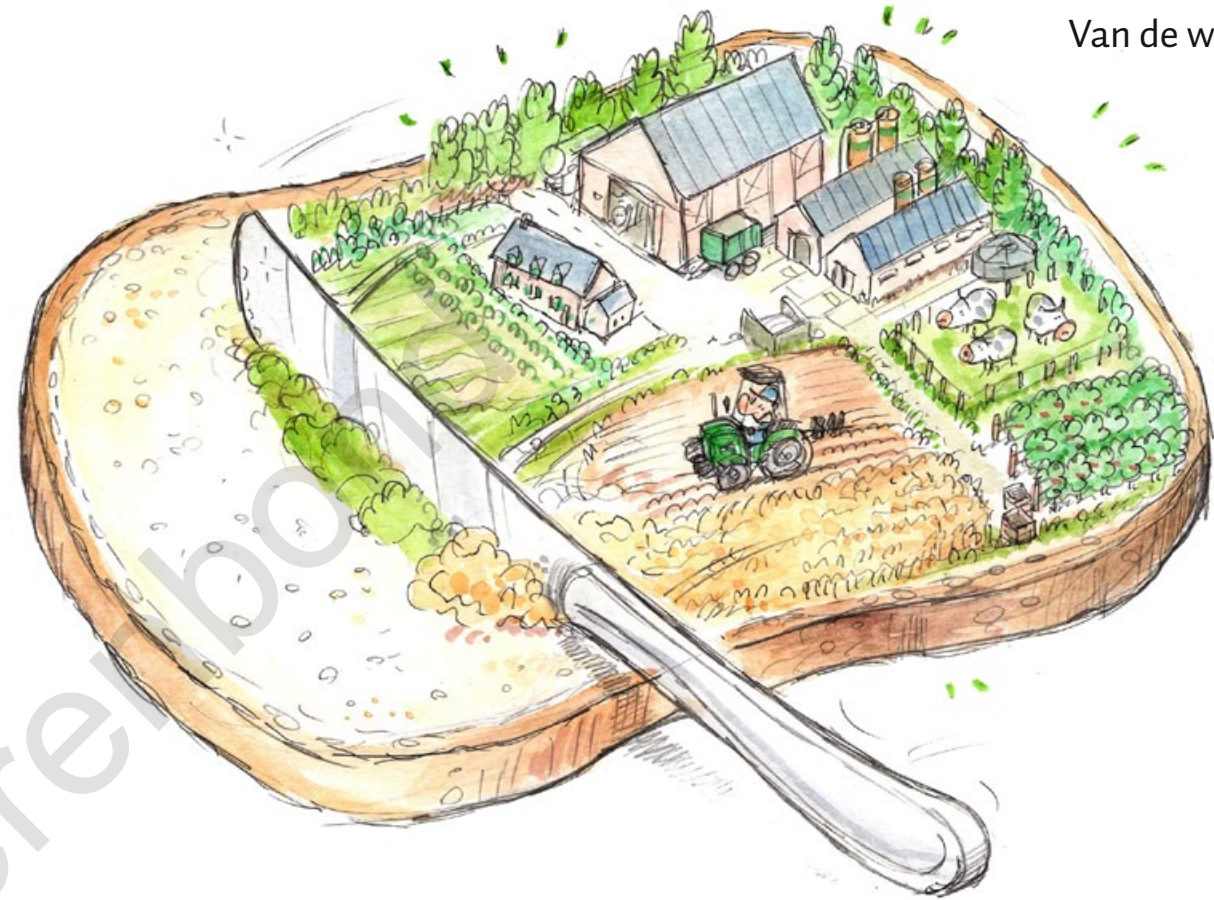
Champignons en eieren worden opmerkelijk duurder verkocht in Nederland dan bij ons. En dat voelt als een stomp in de maag. Want in een context van sterk gestegen productiekosten hebben onze producenten tevergeefs aangeklopt bij hun afnemers om te onderhandelen over een broodnodige prijsstijging. Het argument dat er geen ruimte is in de markt om een prijsstijging te verantwoorden snijdt geen hout. En champignons, noch eieren zijn producten waarvoor de consument een blokje om zal rijden of resoluut voor een andere keten zal kiezen als ze daar iets goedkoper zijn. Terwijl onze Nederlandse collega's een betere prijs ontvangen, moeten onze producenten het

stellen met een blijvend lagere prijs. Een situatie die dus niet lang vol te houden is en waarbij keuzes gemaakt zullen moeten worden over het al of niet verderzetten van de productie. Maar het kan toch niet de bedoeling zijn dat de productie bij ons stopt en onze noorderburen in het gat springen? Als onze Belgische retailers echt werk willen maken van 'Lekker van bij Ons', dan zal daar een eerlijke prijs voor tegenover moeten staan. Retailers, recht uw rug in plaats van flauwe excuses te zoeken en ga tegen de laagste prijzenstroom in zodat onze lokale producenten hun boterham kunnen blijven verdienen en verder stappen kunnen zetten in het verduurzamen van hun productie. Enkel zo maken we samen werk van gezond en duurzaam voedsel van bij ons, iets waar we op de komende Voedseltop allemaal voor zullen zeggen te gaan.

Europese meststoffen-mededeling stelt zwaar teleur

Waar het in het voorbije teeltseizoen vooral nog een vraag was wat de prijs van kunstmest zou zijn, kijken we nu aan tegen de vraag of er überhaupt voldoende zal zijn. De Europese Commissie presenteerde daarom een mededeling over de beschikbaarheid en betaalbaarheid van meststoffen. Maar die valt keihard tegen en biedt eigenlijk op geen enkele manier antwoorden die op korte termijn het verschil kunnen maken. Geen spoor van een tijdelijke derogatie op het gebruik van dierlijke mest. En hoewel Renure – verwerkte organische mest – wordt aangehaald, is er geen begin van concrete toezegging rond de benutting ervan onder het quotum kunstmest. Je zou nochtans denken dat het optimaal benutten van de nutriënten die we in huis hebben het eerste is waar werk van wordt gemaakt. We zijn op zoek naar substitutie, niet naar extra bemestingsruimte. Onze oproep blijft daarom dezelfde: deze beide oplossingsrichtingen bieden perspectief op korte termijn en met Renure ook een duurzame oplossing. Dit kan en mag dus niet op de lange baan geschoven worden! We blijven dan ook in contact met de bevoegde commissarissen en de Commissie om te werken aan het juiste wetgevend kader.

voorzitter@boerenbond.be

Geef ons heden ons dagelijks brood

Gezond, duurzaam, voldoende en veilig voedsel aan een correcte prijs voor iedere schakel van de voedingsketen. Klinkt goed, toch? Het is de hoofddoelstelling van de voedselstrategie die de Vlaamse regering in haar huidige regeerakkoord vermeldt. Die nobele maar moeilijk te realiseren opgave wordt gecoördineerd door het Departement Landbouw en Visserij en wordt de kern van de Voedseltop die op 29 november neerstrijkt in Roeselare.

Nele Kempeneers / Illustraties: Joris Snaet

Land- en tuinbouwers vertegenwoordigen vandaag 0,5% van de Vlaamse bevolking en zorgen voor het voedsel van 99% van de Vlamingen. Het voedsel dat we produceren behoort tot de wereldtop wat kwaliteit en duurzaamheid betreft en de agrovoedingssector doet daarbovenop ook een aanzienlijke duit in het zakje van onze economie. Falen doet ons huidige voedselsysteem in Vlaanderen dus zeker niet. Maar toch schort er iets.

Het voedselsysteem staat economisch, maatschappelijk en ecologisch onder druk. De milieu- en klimaatimpact moet naar beneden, ons dieet moet evenwichtiger en de banden tussen consument en producent moeten weer aangehaald worden.

Europa en de wereld

Om die problemen aan te pakken, heeft de Vlaamse regering het voedselthema hoog op de agenda gezet. En ze staat

daarin niet alleen. Ook op Europees en wereldniveau vragen overheden om werk te maken van een evenwichtiger, duurzamer en veerkrachtiger voedselsysteem. Denk maar aan de Farm to Fork-strategie van de Europese Commissie die in mei 2020 werd gelanceerd, en de Verenigde Naties, die met haar UN Food Systems Summit in september vorig jaar aanzette tot het transformeren van mondiale voedselsystemen. Deze internationale en Europese richtlijnen zijn belangrijk voor het kader waarin onze Vlaamse voedselstrategie moet gevormd worden.

Vlaamse kost

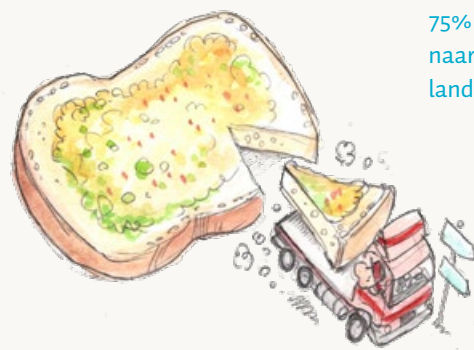
Maar wat houdt dat precies in, zo'n Vlaamse voedselstrategie? De toenmalige minister van Landbouw en Voeding Hilde Crevits legde alvast vier hoofddoelstellingen vast waarnaar de strategie moet streven: 'Voluit voor een ▶

Elke boer voedt ongeveer 285 Vlamingen

Land- en tuinbouwers vertegenwoordigen vandaag 0,5% van de Vlaamse bevolking en zorgen voor het voedsel van 99% van de Vlamingen.

Slechts 15% van export gaat naar verre landen

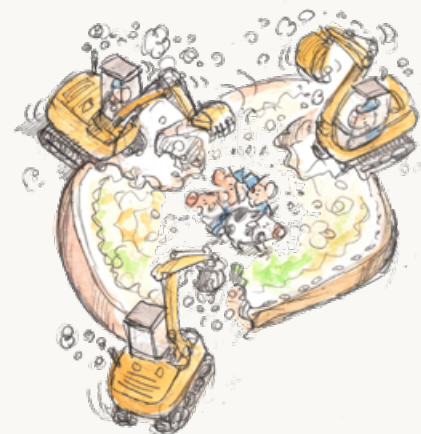
75% van de export gaat naar buurlanden. 85% naar de Europese markt. Export naar verre landen/de rest van de wereld is beperkt (15%) en wordt gedomineerd door bier, friet, wafels, chocolade en het zogenaamde vijfde kwartier uit de dierlijke productie ('ongewilde' stukken zoals poten en oren).

120.000 jobs

De primaire land- en tuinbouw zorgt voor 120.000 mensen die in banen werken die direct afhankelijk zijn van de land- en tuinbouw.

325.000 voetbalvelden minder veld

In 1950 had Vlaanderen 4,6 miljoen inwoners en nam de Vlaamse landbouw 62% van de grondoppervlakte van Vlaanderen in. Vandaag tellen we maar liefst 6,7 miljoen inwoners en neemt de landbouw nog slechts 46% van de oppervlakte in. Meer inwoners, maar wel ongeveer 228.000 ha minder om aan voedselvoorziening te doen

veerkrachtige voedsleconomie', 'Voedsel verbindt boer en burger', 'Voedselsysteem binnen ecologische grenzen' en 'Gezonde en duurzame voeding voor iedereen'. De voedselstrategie werd 'Vlaamse kost' gedoopt en zal op de Voedseltop van 29 november concreter gemaakt worden. Er gebeurde wel al heel wat voorbereidend werk. Zo werden er twaalf 'voedselveranderaars' geselecteerd, dit zijn organisaties die op een bepaald idee broeden en die een kader krijgen om dit verder uit te werken. Een van die projecten is Generation Food, een initiatief dat boeren, studenten en ondernemers samenbrengt om te werken aan een betere voedseltoekomst door middel van diverse ontmoetingsmomenten en events. Daarnaast werd ook Plattelandsklassen vzw geselecteerd als voedselveranderaar met haar werking om schoolkinderen in contact te brengen met de land- en tuinbouw en zo te bouwen aan een maatschappelijk draagvlak voor de sector. Dit zijn enkele van de vele initiatieven binnen de Voedselstrategie die Boerenbond ondersteunt. Maar er beweegt nog veel meer. Van reststromen valoriseren tot *carbon farming* en de problematiek van lege brooddozen op school. Een heel pak nuttige projecten worden uitgewerkt in het kader van de voedselstrategie en zullen op 29 november ook een stand van zaken geven aan de aanwezigen. De huidige minister van Werk, Economie, Innovatie en Landbouw Jo Brouns is die dag de gastheer.

Aan de tekentafel

Als grootste landbouworganisatie kan uiteraard ook Boerenbond niet wegblijven van deze Voedseltop. Zo zitten we mee aan tafel bij het schrijven van de Vlaamse Voedselstrategie, omdat we kansen zoeken voor de landbouwsector in een dergelijke strategie. Maar we werken ook mee aan verschillende van de diverse andere beleidswerven die deel uitmaken van de Voedselstrategie,

waaronder de Eiwitstrategie, het charter Lokale voeding of het actieplan Voedselverlies. Zo nemen we actief deel aan projecten die uitgewerkt worden binnen de Vlaamse Eiwitstrategie, denk maar aan onderzoek rond lokaal geteeld veevoeder, de teelt van eiwitgewassen, nieuwe verdienmodellen voor de veehouderij, het promoten van lokale producten in horeca, bij handelaars ... Zie je de bomen nog door dit voedselbos? Belangrijk is onthouden dat we ons als Boerenbond constructief opstellen in deze oefening rond het verbeteren van ons voedselsysteem en dat we hierin steeds de praktische haalbaarheid van nieuwe initiatieven in het achterhoofd houden. Een voedselstrategie heeft immers maar zin als deze gedragen wordt door de basis van onze Vlaamse voedselproductie, en dat zijn boeren en tuinders.

En nu concreet

Kunnen we van die Vlaamse Voedseltop ook echt beleidsveranderingen verwachten? Dat het event in Roeselare niet van dezelfde categorie is als een internationale Klimaattop spreekt voor zich, maar dat wil niet zeggen dat het geen impact heeft. In eerste instantie lijken al deze doelstellingen en projecten misschien theoretisch en een tikje idealistisch, maar ook als landbouwsector hebben we baat bij een goed functionerend voedselsysteem, iets waar dit Voedselbeleid een rol in kan en wil spelen. Ook verwachten we dat bepaalde thema's hun weg zullen vinden in de verschillende beleidsniveaus. Het feit dat de overheid connectie tussen verschillende actoren faciliteert, middelen ter beschikking stelt van praktijkonderzoek en samenwerkingsprojecten, zorgt ervoor dat deze sneller en beter tot resultaten kunnen komen.

#boerenbroodnodig

Vlaanderen is een voorloper op het vlak van duurzame land- en tuinbouw en onze boeren zorgen voor vers voed-

sel op de plank. Daar mogen we elke dag trots op zijn, maar die fierheid willen we graag extra uitstralen op 29 november, de dag van de Vlaamse Voedseltop. Dat vindt niet alleen Boerenbond, maar ook 22 ketenpartners delen die mening. We werken niet alleen samen met de keten en andere belangenorganisaties aan een gedragen voorstel voor een nieuw Mestactieplan, maar we slaan ook de handen in elkaar voor #boerenbroodnodig, een actie die het belang van land- en tuinbouw in Vlaanderen benadrukt. Hoe? Door elke Vlaming op 29 november een foto van zijn belegde boterham te laten delen op sociale media, met de hashtag #boerenbroodnodig. Zo toon je je trots en appreciatie voor de Vlaamse boer en bij uitbreiding de hele agrovoedingsindustrie. ■

i Meer informatie over de #boerenbroodnodig vind je op www.boerenbroodnodig.be.

Deze sensibiliseringsactie wordt ondersteund door Boerenbond, Groene Kring, Ferm voor agrarische vrouwen, ABS, Belgapom, Vegebe, Ingro, VBT, Vegaplan, BCZ, Febev, Fevia Vlaanderen, Fedagrim, Fegra, Landbouwservice, BFA, CBB, Iscal, Tiense Suiker, Fenavian, VCBT, Jong ABS en AVBS.

Diane Schoonhoven

adviseur Klimaat, Energie en Duurzaamheid, Studiedienst
diane.schoonhoven@boerenbond.be

Zoeken naar kansen in de Voedselstrategie

Een voedselbeleid zet terecht in op gezond, duurzaam, voldoende en veilig voedsel aan een correcte prijs voor iedere schakel in de voedingsketen. Een voedselbeleid kan een rol spelen in het capteren van maatschappelijke verwachtingen, het creëren van meer bewustzijn bij de consument over de waarde van voedsel en de wijze waarop het geproduceerd wordt en het bevorderen van beleidscoherentie. De uitdagingen zijn zeer groot en divers, waardoor ze samen en ketenbreed moeten worden vastgepakt. Als dit op de juiste manier gebeurt, kan het een concrete stimulans zijn voor de sector om verder structureel te verduurzamen. Het voedselbeleid is meer dan een landbouwbeleid en vervangt het niet, maar zal er wel impact op hebben. Het is daarom belangrijk dat Boerenbond het voedselbeleid mee vorm tracht te geven zodat het ook een meerwaarde kan zijn voor de Vlaamse land- en tuinbouw.

“Het is belangrijk dat Boerenbond het voedselbeleid mee vorm tracht te geven.”

Informeer je medewerkers over de jobbonus

TEWERKSTELLING Ook voor werkgevers is het belangrijk om (seizoen) medewerkers te informeren over de jobbonus. Met die bonus wil de Vlaamse regering werklozen aanmoedigen om werk te zoeken en wie minder verdient extra stimuleren om aan de slag te blijven. Zowel voltijdse als deeltijdse werknemers kunnen in aanmerking komen. Deeltijdse werknemers zullen een jobbonus ontvangen die in verhouding staat tot hun deeltijdse prestaties.

De jobbonus kan oplopen tot 600 euro per jaar. In 2022 wordt er 100 euro bij het bedrag van de jobbonus geteld. Dit is een eenmalige verhoging die zowel voor voltijdse als deeltijdse werknemers geldt.

Opgelet, enkel seizoenarbeiders die in Vlaanderen gedomicilieerd zijn, komen in aanmerking voor de jobbonus.

Wil je als werknemer of zelfstandige in bijberoep met een brutomaandloon

van minder dan 2500 euro de stap naar voltijds ondernemerschap zetten? Dan kom je mogelijk ook in aanmerking voor de jobbonus plus. De jobbonus plus is voorlopig nog niet van kracht. Je kan deze bonus momenteel nog niet ontvangen.

Specifiek hulpnummer voor jobbonus

Stelt iemand jou een vraag over de jobbonus maar weet je het antwoord niet of heb je geen tijd om even te helpen?

Dan kan je die persoon doorverwijzen naar het gratis infonummer 0800 61 106. Dit telefoonnummer is er specifiek voor de jobbonus. Je kan ook terecht op www.vlaanderen.be/jobbonus.

Wie in aanmerking komt, ontvangt vanaf eind 2022 een brief van de Vlaamse overheid. Daarin staat het bedrag waarop deze persoon recht heeft. Voor de uitbetaling van deze jobbonus vraagt de overheid om een reke-

ningnummer te registreren in 'Mijn Burgerprofiel'. Maar die digitale stap is niet voor iedereen evident.

Jij kan jouw medewerkers helpen

Wil je je seizoenarbeiders-werknemers helpen om de jobbonus te ontvangen? Dan kan je een gratis digitaal of geprint pakket met campagnemateriaal aanvragen. Het geprinte basispakket bevat posters en flyers (in postkaartvorm). Het uitgebreide pakket bevat bovenstaande basismiddelen, aangevuld met een scheurblok met stappenplan, een gids met Q&A, richtlijnen, praktische info en gespreksleidraad en een gadget. De eerste brieven werden begin november verstuurd naar mensen die in aanmerking komen. ■

i Wil je graag zo'n gratis communicatiepakket aanvragen? Stuur een mail naar fien.deconinck@vlaanderen.be.

Hele voedselketen schart zich achter #boerenbroodnodig

ACTIE Op 29 november vindt in Roeselare de Vlaamse Voedseltop plaats. Die dag wil Boerenbond samen met zijn ketenpartners aanpakken om de Vlaamse land- en tuinbouw en de hele voedingssector in de spotlights te zetten. Deel op 29 november je belegde boterham op sociale media met de hashtag #boerenbroodnodig en toon Vlaanderen hoe belangrijk we zijn voor dagelijks gezond voedsel!

Zoals we je eerder al lieten weten, werkt Boerenbond met de hele keten en andere landbouworganisaties samen om tot een nieuw, haalbaar en vooral gedragen voorstel te komen om de waterkwaliteit in Vlaanderen te verbeteren. De banden die door die samenwerking zijn aangehaald, willen we ook als draagvlak gebruiken om naar het brede publiek en beleid een sterke boodschap mee te geven: 'Boeren zijn broodnodig'. Want zonder boe-

ren, ook geen sterke Vlaamse voedingssector.

Vlaanderen is een voorloper op het vlak van duurzame land- en tuinbouw en onze boeren zorgen elke dag voor vers voedsel op de plank. Daar mogen we elke dag trots op zijn, maar die fierheid willen we graag extra uitstralen op 29 november, de dag van de Vlaamse Voedseltop in Roeselare. Samen met maar liefst 22 partnerorganisaties zetten we onze schouders onder #boerenbroodnodig. Met deze campagne willen we de Vlaming oproepen om een foto van zijn belegde boterham te delen op sociale media met de hashtag #boerenbroodnodig en zo zijn steun voor de hele agrovoedingssector bekend te maken. Want zonder boeren blijft je brooddoos leeg. ■

i www.boerenbond.be/broodnodig

Deze sensibiliseringsactie wordt ondersteund door Boerenbond, Groene Kring, Ferm voor agrarische vrouwen, ABS, Belgapom, Vegebe, Ingro, VBT, Vega-plan, BCZ, Febev, Fevia Vlaanderen, Fedagrim, Fegra, Landbouwservice, BFA, CBB, Iscal, Tiense Suiker, Fenavian, VCBT, Jong ABS en AVBS.

Ook Europees akkoord over koolstofopslag in bodems

BODEM Vorige week berichtten we al over het Europees akkoord om de doelstellingen voor de reductie van broeikasgasemissies in de niet-ETS-sectoren (waar ook landbouw onder valt) aan te scherpen. Op Europees niveau moet de uitstoot door deze sectoren tegen 2030 met minstens 40 in plaats van 29% verminderd worden, terwijl voor België de reductiedoelstelling wordt opgetrokken van 35 naar 47%. Naast deze nieuwe streefwaarden voor de uitstoot van broeikasgassen heeft men op Europees niveau nu ook een akkoord bereikt over nieuwe doelstellingen voor de emissie en absorptie van broeikasgassen door bodems en biomassa.

Tegen 2030 wil de Europese Unie dat netto 310 megaton (Mt) CO₂-equivalent wordt verwijderd, of 15% meer dan vandaag. Daarvoor kijkt ze naar de sector 'landgebruik, verandering van landgebruik en bosbouw', waar dus ook het landgebruik door landbouw onder valt. Deze beslissing zal dus ongetwijfeld gevolgen hebben voor onze sector. Voor alle lidstaten is een lineair traject uitgetekend. België moet tegen het einde van het decennium 1,35 Mt CO₂-equivalent verwijderen. Door de doelstellingen aan te scherpen, engageert de Europese Unie zich er de facto toe haar netto-emissies tegen 2030 met 57% te verminderen, in plaats van met 55% zoals de Europese Klimaatwet voorschrijft. ■

Hanne Leirs, adviseur Milieubeleid, Studiedienst Boerenbond

Tractoren Kerstparade met Radio 2

De leukste tijd van het jaar komt er weer aan: de eindejaarsperiode mét onze tractorstoeten. Land- en tuinbouwers zorgen in december niet alleen voor ons feestmenu, maar ook voor licht en warmte met hun verlichte tractoren. Wil jij niets missen van het hele spektakel? Radio 2 toert de hele maand december mee rond door Vlaanderen en brengt de magische sfeer van de tochten naar jou toe. En natuurlijk zijn ook Landelijke Gilden, Groene Kring en Boerenbond van de partij! Ontdek alles op www.radio2.be. ■

Sien Verbinnen, social media officer
sien.verbinnen@boerenbond.be

Ontgoocheling over meststoffen-mededeling

In landbouwkringen heerst grote ontgoocheling over de EU-mededeling rond kunstmeststoffen. "Er wordt geen concreet antwoord gegeven op de tekortkomingen waarmee onze boeren nu worden geconfronteerd." De prijzen van kunstmeststoffen zijn in twee jaar naar ongekende hoogtes gestegen. En Europa? Die kijkt de andere kant uit, of verwijst naar de GLB-plannen van de lidstaten.

Lieven Vancollie

Voor de oogst van 2023 zullen de gevolgen van een tekort aan meststoffen nog duidelijker worden: voor de opbrengsten, de gewaskwaliteit en -rotatie, de consumentenprijzen en het concurrentievermogen van de Europese landbouwbedrijven.

Geen oplossingen voorgesteld

De Europese landbouworganisaties Copa-Cogeca hadden twee beleids-

reacties verwacht: enerzijds een antwoord op korte termijn om de internationale schokken te bufferen én anderzijds acties op middellange en lange termijn, zoals maatregelen over de afhankelijkheid van de invoer van mest- en grondstoffen, het gebrek aan transparantie op de meststoffenmarkt en de duurzame vermindering van kunstmeststoffen.

Christiane Lambert, voorzitter van Copa: "De Europese Commissie wei-

gert uit ideologie de boeren oplossingen op korte termijn te bieden, waardoor de levensvatbaarheid van veel landbouwbedrijven in gevaar komt. Wat voor zin heeft het om een nieuwe mededeling te presenteren om uiteindelijk zo weinig voorstellen te doen?" Copa en Cogeca verwelkomen wel de oprichting van een waarnemingspost voor de kunstmeststoffenmarkt, de lancering van een Europese Innovatieraad over veerkrachtige landbouw, de verbeterde toegang tot organische meststoffen, de afvalstromen en de ondersteuning van groene ammoniak. "Dat zijn echter maatregelen op lange termijn, en daar hebben de boeren nu niets aan." "We betreuren ook heel sterk dat het gebruik van Renure-materialen niet is vereenvoudigd in de vrijgegeven publicatie."

Verantwoordelijkheid bij lidstaten

Ramon Armengol, voorzitter Cogeca: "Europa schuift de verantwoordelijkheid in haar mededeling door naar de lidstaten door middel van staatssteun en strategische GLB-plannen." Afhankelijk van hoe de lidstaten reageren, kan dat leiden tot aanzienlijke verstoringen. "Meststoffen zijn een belangrijke input in de landbouw. Het is zorgwekkend om op dit punt nog geen duidelijk antwoord te hebben." Er volgt nog verder overleg met Europees landbouwcommissaris Janusz Wojciechowski, maar ook hier zijn de verwachtingen niet hoog gespannen. Dit weinig krachtige signaal van Europa in het kader van de meststoffenproblematiek staat in schril contrast met de snoeiharde maatregelen

na de Russische invasie in Oekraïne en het voorzien van de nodige maatregelen om onze energievoorraden deze winter maximaal te vullen nadat Rusland de gaskraan toedraaide. Toch blijven de effecten van de oorlog hard inhakken op de Europese landbouwers. Ook Europees Parlementslid Tom Vandenkendelaere stelt een gemis aan daadkracht vast. "De Europese Commissie stelt vandaag een aantal acties voor, maar zijn die wel doortastend genoeg? Het is goed dat de Europese Commissie de nadruk legt op het verzekeren van gastoevoer voor de meststofsector, de uitzonderlijke versoepeling van de regels inzake staatssteun alsook het doorsluizen van de winsten uit de nieuwe energie-maatregelen naar de landbouw."

Gebrek aan concrete voorstellen

Zo legt de Europese Commissie onvoldoende alternatieven op tafel om de slinkende voorraden aan meststoffen te vervangen. "Het Europees Parlement vraagt al maanden om kunstmest van dierlijke oorsprong toe te laten. De huidige technologie laat toe dat dit kan zonder negatieve impact op de omgeving", stelt Tom Vandenkendelaere. Dat Europa blijft verwijzen naar de strategische GLB-plannen stuit ook op onbegrip. "Die plannen zijn geen bodemloze putten voor alle uitdagingen waar de landbouw voor staat en de doelstellingen die men wil behalen onder de Farm to Fork-strategie. Ons vermogen om nieuwe uitdagingen het

hoofd te bieden en de huidige crisis waar we ons in bevinden door de Russische invasie in Oekraïne verplicht ons om gerichte oplossingen te vinden in plaats van terug te vallen op een one-size-fits-all-strategie." ■

www.boerenbond.be/dossiers/de-impact-van-europa

Voor de oogst van 2023 zullen de gevolgen van een tekort aan meststoffen nog duidelijker worden.

In landbouwkringen heerst grote ontgoocheling over de EU-mededeling rond kunstmeststoffen.

Lieveheersbeestjes zoeken kosten inwoon

Met jouw gift* kunnen wij extra bloemenranden inzaaien

* 45% fiscaal aftrekbaar vanaf 40 euro

Een gift voor boerennatuur is een duurzame investering in de landbouw

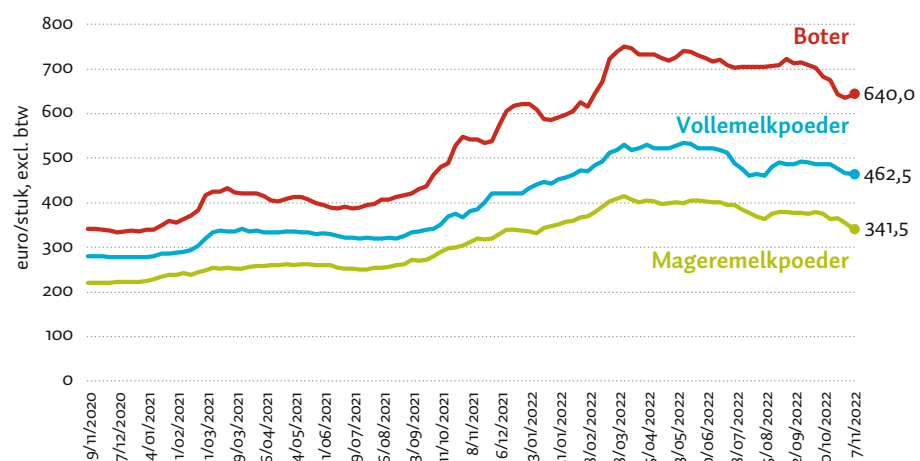
Bloemenranden trekken niet alleen bestuivende bijen en hommels aan, maar ook heel wat andere nuttige insecten, zoals lieveheersbeestjes die plagen bestrijden in de gewassen. Daarom zaait Boerennatuur Vlaanderen geschikte bloemenmengsels langs landbouwpercelen. Dat kost geld. Wil jij ons financieel steunen? Stort dan een gift – groot of klein – op rekeningnummer BE07 7360 0263 8666 van Boerennatuur Vlaanderen met de vermelding 'Gift lieveheersbeestjes'. Voor giften vanaf 40 euro krijg je een fiscaal attest dat recht geeft op een belastingvermindering van 45%. Bedankt voor je steun!

BOEREN NATUUR
VLAANDEREN

Diestsevest 40
3000 Leuven
www.boerennatuur.be

Zuivel | Prijzen vertonen neerwaartse trend

Prijzevolutie zuivel

De prijzen van de belangrijkste zuivelproducten blijven een neerwaartse trend volgen. Deze trend lijkt voor sommige producten wat te stabiliseren, maar er zijn heel wat onzekerheden om de verdere prijzevolutie te voorspellen. Uitgesproken prijsstijgingen worden echter niet direct terug verwacht. De Belgische prijs van mageremelkpoeder is de voorbije week weer gedaald en noteert op 3415 euro/ton. De vollemelkpoederprijs bleef stabiel op 4625 euro/ton. De boterprijs steeg licht tot 6400 euro/ton. De roomprijzen daalden licht tot 3155 euro/ton. De Fonterra-veiling noteerde de voorbije week sinds lang weer licht positief (+2,4%) onder impuls van de melkpoeders. De vollemelkpoederprijs steeg tot 3397 dollar/ton (+3,1%). De mageremelkpoeder-

prijs steeg ook tot 3057 dollar/ton (+3,1%). De boter- en kaasrijzen noteerden zeer licht negatief, op respectievelijk op 4829 dollar/ton (-0,8%) en 4746 dollar/ton (-1,3%). Het verhandelde volume bedroeg 28.980 ton. De spotmarktmelkrijsprijsnotering op de Nederlandse DCA-markt steeg vorige week licht tot 56 euro/100 kg (+0,5 euro/100 kg). De neerwaartse trend van de prijzen de voorbije periode weerspiegelt zich in een eerste lichte melkrijpsdalingen bij de melkerijen. ■

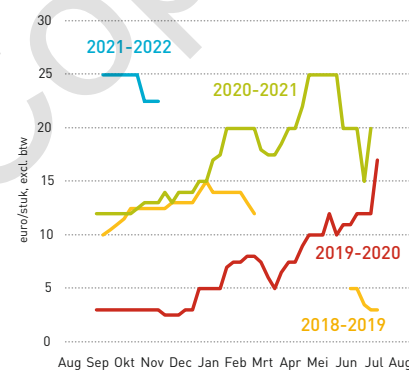
Aardappelen | Standvastige markt

Er is over het algemeen weinig beweging op de aardappelmkt. Veel handel is er niet, maar de stemming blijft behoorlijk. De aardappelnoteringen blijven stabiel met hier en daar een plusje en een minnetje. De prijs voor Fontane en Challenger bedraagt meestal 22,5 euro/100 kg. Probleempartijen worden soms aan lagere prijzen verhandeld. De prijs voor Bintje bedraagt 20 tot 23 euro/100 kg. De fabrieken blijken volop te draaien op basis van contracten, terwijl er eigenlijk weinig vrije handel is. De laatste weken is er ook weinig export op te merken. Volgens ramingen van NEPG (Noord-

west-Europese aardappelteelersorganisatie) valt de productie bij de vier voornaamste EU-producenten (Duitsland, Nederland, Frankrijk, België) zo'n 6% lager uit dan vorig jaar. In de vier NEPG-landen is dit jaar op 510.749 ha consumptieaardappelen geteeld (+3,2% ten opzichte van 2021), waarvan 76.671 ha in Nederland (+7,4%). De gemiddelde hectareopbrengst in de NEPG was 42,1 ton (-7,8% ten opzichte van vorig jaar). Nederland springt hier ver bovenuit met gemiddeld 48 ton (+5,5%). Frankrijk en België bengelen onderaan met 39 ton. Duitsland zit op 42,3 ton gemiddeld. De regionale ver-

PCA - Fontane (maximumprijs)

schillen in de vier landen zijn weliswaar groot. De regen in september heeft de aardappelen op veel percelen eind september en begin oktober goed gedaan. Hierdoor zijn er nog veel extra tonnen bij gekomen. Dit heeft lokaal tot grote verschillen in opbrengst geleid. De stijgende kostprijzen kunnen in ieder geval leiden tot een nog verdere afname van het areaal in 2023. NEPG meldt nog dat als gevolg van de extreem hoge productiekosten en goede graanprijzen boeren ervoor gekozen hebben om meer graan (vooral tarwe en gerst) te zaaien, wat ten koste zal gaan van het areaal aardappelen. ■

Kalveren NUKA: stationair

Ciney - Zwartwit - Max.
Ciney - Witblauw - Gewoon
Ciney - Stieren - Witblauw - Dikbil

DATUM	NOTERING	VERSCIL	Notering uitgedrukt exclusief btw, tenzij anders vermeld
11 nov	100	=	€/stuk
11 nov	150-290	=	€/stuk
11 nov	700-850	=	€/stuk
Koeien slachtvee: stationair			
11 nov	3,60-4,00	=	€/kg lev. gew.
15 nov	2,90-3,30	=	€/kg lev. gew.
Koeien geslacht: stijgend			
7 nov	622,66	+0,79	€/100 kg koud karkasgew.
Stieren mager: stationair			
11 nov	1525-1700	=	€/stuk
Stieren slachtvee: stationair			
11 nov	3,90-4,10	=	€/kg lev. gew.
15 nov	3,60-4,00	=	€/kg lev. gew.
Stieren geslacht: dalend			
7 nov	632,66	-0,51	€/100 kg koud karkasgew.
Biggen: stijgend			
14 nov	33,5	+2,5	€/stuk
14 nov	33,5	+2,5	€/stuk
Varkens geslacht: stationair			
21 nov	1,667	-0,016	€/kg gesl. gew.
17 nov	1,90	=	€/kg gesl. gew.
14 nov	1,93	=	€/kg gesl. gew., incl. btw en aanvoer
21 nov	1,820	=	€/kg gesl. gew.
Slachtpluimvee: stijgend			
21 nov	1,27	+0,01	€/kg lev. gew., incl. Belplume
16 nov	0,69-0,71	-0,01	€/kg lev. gew.
16 nov	1,26-1,28	+0,02	€/kg lev. gew., incl. Belplume
Verrijktekooi-eieren: stijgend			
15 nov	14,40	+0,14	€/100 stuks, excl. toesl.
15 nov	14,95	+0,14	€/100 stuks, excl. toesl.
15 nov	16,75	+0,15	€/100 stuks, excl. toesl.
15 nov	17,30	+0,15	€/100 stuks, excl. toesl.
Scharreleieren: stijgend			
15 nov	14,40	+0,10	€/100 stuks, excl. toesl.
15 nov	14,95	+0,14	€/100 stuks, excl. toesl.
Boter: stijgend			
7 nov	640,00	+5,00	€/100 kg
Melkpoeder: dalend			
7 nov	341,50	-11,80	€/100 kg
Bewaaraardappelen: stijgend			
15 nov	22,50-22,50	=	€/100 kg
15 nov	20,00-23,00	+1,00	€/100 kg
Mais: dalend			
18 nov	185,50	-4,00	€/ton
18 nov	6,00	=	€/ton
Stro: stationair			
16 nov	115,00	=	€/ton
Tarwe: stijgend			
18 nov	289,50	+1,00	€/ton
Gerst: stijgend			
18 nov	269,50	+1,50	€/ton

Update over bladluizen in wintergranen en problemen in koolzaad

Naast de wintergerst stoelt nu ook de wintertarwe uit. We nemen sinds enkele weken een toenemende druk van bladluizen waar in zowel wintergerst als wintertarwe. Tussen diverse percelen blijven echter grote verschillen bestaan in de grootte en bezetting van bladluispopulaties. Daarnaast duiken ook in koolzaad problemen op, waaronder graanopslag en schade door aardvlooien die reeds eerder in het seizoen veroorzaakt werd.

Frederik Goossens, Sanac Fyto

Wintergranen

Alsmaar meer percelen overschrijden de schadedrempel van 10% planten waarop minstens één bladluis voorkomt die geen drager is van het virus, of 5% planten met daarop virusdragende bladluizen. Eind oktober tot begin november zaten we op vele plaatsen

Dwergvergelingsvirus in wintergranen in de streek van Herenthout in 2021.

nog onder de drempel van 5% van planten met daarop minstens één bladluis. Daarna bleef dit aantal gestaag stijgen wegens het zachte weer van de afgelopen weken dat de vegetatieve of ongeslachtelijke ontwikkeling van bladluispopulaties verder versterkt. Initieel werd de meerderheid van de luizen zonder vleugels teruggevonden. Nadien nam ook het aantal luizen met vleugels sterk toe. Tot nu toe werden in testen van LCV in Wallonië nog geen virusdragende bladluizen teruggevonden. Wanneer deze eerder genoemde drempelwaarden niet worden overschreden, kan je nog wachten maar een nauwe opvolging blijft belangrijk. Houd bij de behandeling rekening met onder andere de variabiliteit van de bezettingsgraad van het perceel, het gewasstadium en het weer.

Levenscyclus van bladluizen in wintergranen

De overwintering gebeurt via eitjes, waaruit in de lente in meer gunstige omstandigheden nieuwe bladluizen ontluiken. Deze eerste generatie van bladluizen geven aanzet tot de stichting van nieuwe kolonies bladluizen. Gunstige weersomstandigheden bevorderen de ongeslachtelijke voortplanting die levendbarend gebeurt, ook

viviparie genoemd. Om die reden kunnen nieuwe populaties snel ontwikkelen, wat het belang van een consistente opvolging van de percelen aantoont. In de lente en het najaar ontluiken gevleugelde individuen die migreren naar andere (waard)planten. Dit gebeurt ook wanneer plantjes overbezet geraken door bladluizen. Op de nieuw bezochte planten zullen dan weer ongevleugelde individuen worden gevormd. De vorming van vleugels kost namelijk energie en gebeurt enkel wanneer dit nodig is. In de winter gebeurt de voortplanting seksueel of generatief met het leggen van eitjes, waarbij genetisch materiaal wordt uitgewisseld om sterker uit de winter te komen.

Vergelingsvirus in granen

De meest voorkomende bladluizen op granen in onze streken zijn de vogelkersluis (*Rhopalosiphum padi*), de grote graanluis (*Sitobion avenae*) en de roosgrasluis (*Metopolophium dirhodum*). Zeker wanneer mais van naburige percelen wordt geoogst, verhuizen de luizen mee naar naburige graanvelden. Bladluizen steken met hun stilet tot in het floëem van de plant, waarna ze de plantsappen opzuigen. Hierbij zijn ze een uitstekende vector voor de overdracht van het persistente vergelings-

virus. Persistentie wijst op het feit dat een besmette bladluis gedurende de rest van zijn leven besmet is en bijgevolg het virus blijft overdragen naar niet-besmette planten. Omgekeerd raken niet-besmette bladluizen ook besmet met dit virus wanneer ze enkele uren van de floëemsappen van een besmette plant blijven zuigen. ▶

Gevleugeld exemplaar van de vogelkersluis met zwarte kleur en lange vleugels. De vleugels worden gevormd om zich te verplaatsen van ene plant naar de andere. Opgepast, bladluizen zijn drager van virussen, waaronder het dwergvergelingsvirus, die ze verspreiden van plant tot plant. Deze foto werd genomen op 7 november.

Links het 1-bladstadium van tarwe, rechts zien we her en der ook al het 2-bladstadium opduiken in tarwe. Wie goed kijkt, ziet enkele gevleugelde bladluizen opduiken op de tarweplantjes.

Het virus veroorzaakt een eiwittekort in de planten waardoor de aanmaak van chlorofyl of bladgroen stopt, de groei van de plant stagneert en geelverkleuring in de bladeren optreedt. Dit gebeurt meestal plekgewijs zoals ook op de foto bovenaan op p. 15. Verwar deze ziekte niet met mangaangebrek in granen. Bij zeer hoge druk van bladluizen is het zelfs aangeraden en rendabel om in tolerante rassen een bladluisbehandeling uit te voeren, aangezien tolerantie niet hetzelfde is als een volledige

resistentie en er toch nog enige schade kan optreden in het gewas.

Bestrijding, productkeuze en werkingwijze

Ter bestrijding van bladluizen in wintertarwe en -gerst beschikken we over producten die afkomstig zijn uit drie verschillende groepen: de pyrethroïden, carbamaten en pyridinecarboxamides. Pyrethroïden hebben een goede werking tegen bladluizen, ondanks gekende resistentieproblematieken zoals bij bij-

voorbeeld de groene perzikluis, maar zullen het volledige probleem niet altijd oplossen. In het najaar hebben deze producten een langere werkingsperiode door de koudere temperaturen (de actieve stof wordt trager afgebroken). Bij niet-tolerante rassen in wintergerst geldt de voorkeur voor twee behandelingen. Daarbij kan bij windstil en warm weer een behandeling met Pirimor baten. Pirimor met als actieve stof pirimicarb, heeft naast een contactwerking ook een dampwerking.

Tabel. Indeling van de bladluismiddelen in wintergerst en -tarwe				
Actieve stof	Werkingswijze	Mobiliteit	Voorbeeld product	Opmerking
Pyridinecarboxamides				
Fonicamid	Bladluis stopt met eten en sterft na enkele dagen	Systemisch	Teppeki	Exact werkingsmechanisme niet gekend
Carbamaten				
Pirimicarb	Inhibitie van enzyme acetylcholinesterase (AChE), nodig voor afbraak neurotransmitters via hydrolyse in zenuwcellen	Contact, dampwerking	Pirimor	Heeft warmere temperaturen nodig voor goede dampwerking
Pyrethroïden				
Deltamethrine	Bindt op Na ⁺ -kanalen, voorkomt sluiting en dus de repolarisatie van natriumkanalen in zenuwcellen	Contact	Patriot Protech	Werkt ook onder koudere omstandigheden, minder snelle afbraak
Cypermethrine	Idem	Contact	Cythin Max	Idem
Tau-fluvalinaat	Idem	Contact	Mavrik	Idem
Esfenvaleraat	Idem	Contact	Sumi Alpha	Idem
Lamda-/Gamma-cyhalothrine	Idem	Contact	Karate	Idem

Mangaangebrek op gerstpercelen

Op een aantal percelen werd nog steeds mangaangebrek waargenomen. Zeker bij weinig regen kan dit gebrek voorkomen op het veld. Voer in dit geval een bespuiting uit op een droog gewas met bladvoedingen op basis van mangaan zoals met het product Magneto Mn. Magneto Mn zelf bezit zowel mangaanchelaat voor een trage werking, maar ook mangaansulfaat voor een snelle werking. Bij eventueel combinatie met herbiciden of een fungicide is het belangrijk dat de bladmeststof eerst goed wordt opgelost om neerslag te voorkomen. Mangaan speelt een cruciale rol bij fotosynthese, eiwitsynthese en de celdeling van de graanplantjes.

Mangaangebrek komt onder andere voor op percelen met een hoge pH, maar ook deze met een hoog gehalte aan organische stof. Mangaan in de bodem zal binden op onder andere de negatief geladen humuscomplexen. Zeer lichte en luchtige gronden vertonen sneller mangaangebrek, maar ook bij percelen waar ploegloos gewerkt

wordt, kan dit probleem voorkomen. De hoofdreden is de onvoldoende wortelontwikkeling en bijgevolg een verminderde opname van nutriënten in de bodem. Tevens gaat mangaangebrek gepaard met droogte en koudere temperaturen.

Koolzaad

Koolzaad groeit consistent door tijdens de wintermaanden. Dit vraagt daarom voor het uitvoeren van een verkorting om legering later in het seizoen te voorkomen. Daarnaast meldden we in een eerder artikel al een grote druk van aardvlooiën, die de koolzaadplanten al zeer vroeg aanprikt. Deze gaatjes van oorspronkelijk een speldenprik groot zijn nu uitgegroeid tot grotere gaten zoals op de foto hieronder. Daarnaast zien we in deze percelen, net zoals ook elders in Vlaanderen, graanopslag tussen de koolzaadplantjes opduiken. De graanplantjes groeien tussen de koolzaadplantjes door. Echter, als de densiteit van de graanopslag niet te hoog is zoals op de foto hier-

Graanopslag in een koolzaadveld op 8 november in de regio Kampenhout.

boven, is een bestrijding niet nodig. Koolzaad zal namelijk de graanopslag overgroeien. De reden hiervoor is dat koolzaad blijft doorgroeien, maar de granen stagneren in hun groei tijdens de wintermaanden (vernaliseringsperiode). In maart zullen de graanplantjes verder groeien maar zal koolzaad al 0,5 meter of zelfs langer zijn. Als de druk van graanopslag toch te groot blijkt, kan de teler kiezen voor een grassenmiddel zoals Agil of Select Prim. ■

Mangaangebrek in wintertarwe, zichtbaar aan de geelverkleuring op de bladeren. De verspreiding van de gele kleur op het veld is minder plekgewijs, in tegenstelling tot het vergelingsvirus.

Koolzaad met gaten van enkele centimeters groot in het bladoppervlak, die zijn ontstaan door het zeer vroeg aanprikken van koolzaadplantjes door aardvlooiën. Deze gaatjes van slechts een speldenprik groot groeien mee uit met het blad. Foto genomen op 8 november in de regio Kampenhout.

Bejo zet in op kolen, wortelen en rode bieten

Telers kiezen steeds meer voor innovatieve rassen die een meerwaarde bieden door hun ziekte- en hittetolerantie, langere houdbaarheid en efficiënter (vaak mechanisch) oogsten. Veredelaar Bejo Zaden presenteerde op zijn uitgebreide demoveld bij zijn hoofdkantoor in Warmenhuizen diverse nieuwigheden, vooral in wortelen, rode bieten en koolgewassen.

Jan Van Bavel

Met verkoopvestigingen in 31 landen, productievelden in 22 landen en verdelingsstations in negen landen is Bejo Zaden een van de toonaangevende bedrijven in de veredeling, productie en verkoop van groentezaden. Het bedrijf doet zijn slogan *Exploring nature never stops* alle eer aan met een compleet assortiment van ruim 40 gewas-

sen en meer dan 1000 rassen. Net als zijn concurrenten is Bejo altijd op zoek naar verbeteringen van zijn assortiment op het vlak van ziekteresistentie, opbrengst, oogstgemak, smaak, kleur, betrouw- en houdbaarheid, inhoudsstoffen ...

Als aanvulling op zijn venkelrassen Solaris, Dragon en Antares introduceert Bejo het nieuwe ras Velino voor ▶

Bejo-vertegenwoordigers Koen Verbruggen, Seline Vandecaveye en Dirk Vanparys voor het groene selderras Bachata.

Dossier Groentedemodagen

Eind september organiseerden de groenteveredelingsbedrijven (of zaadhuisen) weer als vanouds hun jaarlijkse groentedemodagen op hun diverse platformen – in het wereldje bekend als ‘week 39’ – in Nederland. De meeste daarvan vonden plaats in de provincie Noord-Holland, ten noorden van Amsterdam. Maar ook zuidelijker (in of rond Den Haag, Fijnaart en Venlo) werden groenteplatforms opgezet. Na de coronajaren viel het op dat telers, ketenpartners en relaties vanuit de hele wereld de weg naar de open dagen in Nederland hadden teruggevonden. We polsten bij zaadhuisen Bejo Zaden, Syngenta en Rijk Zwaan naar hun innovatieve rassen, trends en inzichten in de vollegrondsgroenteteelt.

Seline Vandecaveye showt het makkelijk oogstbare courgetteras Onega.

april tot eind mei aan 1,7 à 2,1 miljoen zaden/ha) is het geschikt voor de versmarkt, bewaring en de industrieteelt (schijvenwortelen). Het heeft een heel goede externe en interne kleur. Het is sterk op loof en wordt daarom vooral met klembandrooiers geroid.

Onega is Bejo's beloftevolle nieuwkomer in de courgettes. "Dit productieve middelvroeg ras voor de versmarkt dat geschikt is voor de midden- en najaarsteelt geeft heel cilindrische, lichtgespikkelde vruchten met een sterke, flexibele huid. Het is makkelijk oogstbaar en geeft een hele constante, geleidelijke productie in het teeltseizoen. Onega is ook IR (hoogtolerant tegen virussen) en heel sterk tegen meeldauw."

In groene selder introduceert Bejo het vroege ras Bachata. "Planten kan vanaf begin april onder vliesdoek voor de oogst vanaf eind juni. Bachata is sterk tegen koudeschot en heeft een gezond groen gewas met gladde stelen. Bovendien heeft het een zeer goede veldhoudbaarheid."

Ronde rode bieten

Nieuwkomer Bazzu vult Bejo's assortiment rodebietenrassen aan. "Het is resistent tegen de wortelziekte rizomanie en is een vlotte groeier met een goede interne dieprode kleur. Het telt 110 à 115 groeidagen en is geschikt voor de versmarkt en de bewaring. Anello is een nieuwe choggiabiet met 110 groeidagen voor de versmarkt. Het ras onderscheidt zich door de goede uniformiteit van de interne ringen, de gladde huid en sterke schottolerantie."

Sterke bewaarkolen

Ook in kolen heeft Bejo enkele veelbelovende noviteiten. Zo verwacht Bejo veel van de witte bewaarkool Expectation, die alle eigenschappen van het ras Expect heeft. "Expectation is heel sterk tegen trips en mycosphaerella. Deze heel productieve kool voor de versmarkt, snijdenrijen en bewaring is mak-

kelijk te schonen na de bewaring. Planten gebeurt aan 30.000 à 35.000 planten/ha." De nieuwe dikbladige spitskool Bejo 3518 heeft unieke bewaarkwaliteiten. "Na CA (controlled atmosphere)-bewaring heb je zelfs tot medio maart een kwalitatief goede kool. Dit ras telt 90 à 100 groeidagen en wordt uitgeplant bij zo'n 45.000 planten. Het optimale oogstgewicht bedraagt 1,2 à 1,5 kg." Spitskool wint aan belangstelling. Ze is zoeter dan wittekool en heeft een minder uitgesproken koolsmaak, waardoor ze aanslaat bij jonge mensen. Tot slot is het bloemkoolras Newlyn een opvallende nieuwkomer. "Met 140 à 150 groeidagen is het geschikt voor de late tot zeer late herfststeelt (oogst november-december). Mede dankzij zijn goede weerbaarheid tegen lichte nachtvorst en goede houdbaarheid na de oogst is het een ideaal ras om het oogstseizoen mee af te sluiten." ■

www.bejo.nl/magazine/films

Koen Verbruggen presenteert het nieuwe rodebietenras Bazzu dat resistent is tegen rizomanie.

Koenraad Meyns, product development specialist bloemkool Noordwest-Europa bij Syngenta, showt het uiterst betrouwbare hoogzomerras Guideline.

Syngenta, sterk in kolen

Syngenta is al jaren marktleider in bloemkool voor de versmarkt. Op zijn demoveld in Grootebroek presenteerde het zaadverdelingsbedrijf in dit segment twee nieuwe rassen, maar ook noviteiten in spruitkool, multiflorets, bladgewassen en uien.

Jan Van Bavel

Met een aandeel van zo'n 400 ha op een totaal areaal van 500 à 600 ha is Syngenta in België marktleider in bloemkoolrassen voor de versmarkt. "Maar onze concurrenten zitten uiteraard niet stil. In het hele vroege segment hebben we de rassen Speedstar en Easytop. Van de vroegste oogst (in juni) tot en met de laatste (in novem-

ber) hebben we een oplossing voor de telers. Voor het hele seizoen kunnen we dus marktconforme rassen leveren", zegt Koenraad Meyns, product development specialist bloemkool Noordwest-Europa. "Met Guideline hebben we een ideaal hoogzomerras (van juli tot september). Dankzij zijn betrouwbaarheidsgen vertoont dit ras met een uitzonderlijke koolkwaliteit

geen uitstelgedrag en is het dus heel betrouwbaar wat groeidagen betreft. Na zo'n 70 dagen zal je het altijd kunnen oogsten. Binnen de breeding (veredeling) focussen we intussen ook op industriebloemkool. Onze genenpool in dit segment is groter geworden, waardoor we hiervoor over afzienbare tijd nieuwe marktconforme rassen kunnen presenteren." Naast multiflorets in broccoli heeft Syngenta die nu ook in bloemkool. ▶

Syngenta is marktleider in bloemkool voor de versmarkt.

“Op de vakbeurs Fruit Logistica in Berlijn kreeg ons multiflorettras Icestem (‘familienaam’ Istem) de bronzen medaille bij de Innovation Awards. “Deze multifloret is iets zoeter dan een gewone bloemkool. Je kan hem makkelijk in de oven leggen. Het blijft voorlopig wel een innovatie voor een nichemarkt.”

Nieuwe spruitkoolrassen

Hans Duin, product manager spruitkool Noordwest-Europa, stelde twee nieuwigheden bij de spruiten voor. “Solidus is een ras voor de versmarkt (eind oktober-november) met een grove B-sortering. Het ras groeit makkelijk, is stevig en een mooie aanvulling tussen Marcantus en de late rassen zoals Cobelius. Je kan het ook lang op het veld laten staan. Nimbus heeft het in 2021 heel goed gedaan. Dit ras voor de vers- én industriemarkt komt goed op lengte, ook onder wat moeilijke omstandigheden. Dankzij de perfecte schakeling heeft het een hele mooie bladval, waardoor je geen smet op de spruiten krijgt. De rassen Trimstar en Trimtop geven iets meer lang-

werpige spruiten, waardoor ze heel geschikt zijn voor de mechanische schoning. Afgelopen jaar deed Trimstar het voor de industrie in België heel goed, mede omdat het makkelijk groeit, heel gezond is en een goede opbrengst haalt.”

Sla en uien

In bladgewassen zoals sla en spinazie zoeken de Syngentaveredelaars verder naar ziekteresistente rassen, vooral in ijsbergsla, mini-Romeinse sla en batavia. Het nieuwe slaras Grewger combineert de beste eigenschappen van een Romeinse sla met het knapperige van een ijsbergsla. Het levert een 20 à 30-tal gelijkvormige bladeren op die op een burger passen. Het is goed bestand tegen de hitte; zelfs op de barbecue behoudt het zijn knapperigheid. De bladeren blijven hetzelfde formaat behouden, met een goede uniformiteit. Het heeft een zoete smaak en is ideaal op een hamburger of sandwich (vandaar dat het ook *Burger leaf* wordt genoemd). Het ras is heel lang houdbaar in de bewaring op 5 à 8 °C. Dat kan minimaal een week in de koelkast.

Het vrij nieuwe en heel lang houdbare multileaftras Verdagio is volledig resistent tegen brexia en heeft geen gele bladeren onderaan (dus weinig afval), omdat het vrijwel meteen naar boven groeit. Ook hier heb je met één snee door de krop 30 à 50 knapperige bladeren van dezelfde lengte, ideaal voor op sandwiches. Dit ras kan heel goed op hydroponics (water) worden geteeld. In de uienveredeling focust Syngenta vooral op extralangedaguien van het Rijnsburgertype, maar ook op *intermediate* uien. Het middelvroeg ras Promotion is het paradepaardje. Dankzij zijn sterk wortelgestel presteert het onder alle (ook stress)omstandigheden. Het is geschikt voor de middel-lange bewaring (tot maart-april) en haalt in het segment van de 50-60-uien een hoge opbrengst. Het Amerikaanse langedaguiras Prediction voor de afland- of korte bewaring wordt nu op proefbasis geteeld en wordt in 2023 commercieel beschikbaar. Het ras haalt een hoge opbrengst én is Syngenta's eerste ras met valse meeldauwresistentie. ■

www.syngenta.be

Filip Hermans showt de drie nieuwe preirassen Floccus, Nebulus en Volutus.

Slaspecialist Rijk Zwaan ook sterk in andere gewassen

Rijk Zwaan is bij groentetelers vooral bekend als specialist in sla en spinazie. Maar het Nederlandse veredelingsbedrijf showde op zijn demoveld in het Zuid-Nederlandse Fijnaart ook heel wat andere gewassen, zoals kolen, selder en prei.

Jan Van Bavel

Rijk Zwaan is altijd al sterk geweest in sla en spinazie. Hun verdelingsteams zijn voortdurend op zoek naar de resistenties tegen de nieuwste fysio's van brexia en wolf (meeldauw in spinazie). Het hele assortiment in deze gewassen wordt vrij snel vernieuwd. Los hiervan introduceerde het veredelingsbedrijf ook de innovatie-eigenschap Knox in haar

slasoorten, die rozeverkleuring in verse en versneden sla vertraagt. De inkruising van Knox in allerlei kleuren en types van sla gaat continu door.

Knolvoetresistente bloemkolen

Maar Rijk Zwaan heeft uiteraard nog uitstekende rassen voor andere gewassen in zijn portfolio. Zo heeft het nu drie knolvoetresistente bloemkoolras-

sen. “Dat is best wel een grote stap geweest. Voor de versmarkt en mogelijk ook industriemarkt schuiven we Paxton naar voren. Qua groeiduur en inzetbaarheid is dit het meest geschikte ras voor de Belgische markt”, vertelt accountmanager akkerbouwmatige gewassen Filip Hermans. “Verder lanceren we ook het ‘traditionele’ ras Jonsson, dat qua planttype, gezondheid, groei- en dekkraft een mooie aanvulling is in het bloemkoolassortiment waaruit de teler kan kiezen.”

Tripstolerante wittekool

In wittekool introduceerde Rijk Zwaan de nieuwe rassen Dulcima, Longma en Congama. “Congama is het snelste ras ▶

Het nieuwe knapperige slaras Grewger is een kruising tussen een mini-Romeinse en ijsbergsla.

Het multifloretbloemkoolras Icestem kreeg op de Fruit Logistica-vakbeurs in Berlijn de bronzen medaille bij de Innovation Awards.

Uit het rassenonderzoek van Inagro bleek Longma het sterkste wittekoolras tegen trips.

Cetus is een zeer groeiachtig knolselderras voor de industriemarkt.

met 120 groeidagen, daarna volgen Dulcima (135) en Longma (180). Ze kwamen in eigen proeven en onder meer ook in het rassenonderzoek van Inagro mee als sterkste tegen trips naar voren, met Longma als absolute uitschieter. Bovendien heeft Longma een goede droogtestresstolerantie, omdat hij heel stabiel zijn koolvorming zal aanleggen en verder zal uitgroeien. Dit is een zeer interessante combinatie als je wil anticiperen op de klimaatverandering."

Noviteiten in selder en prei

In knolselderij heeft Rijk Zwaan twee nieuwe rassen. "Cetus is een zeer groeiachtig ras met opgericht loof voor de industriemarkt. Het is sterk tegen septoria (bladvlekkenziekte) en haalt een hoge productie en interne kwaliteit. Voor de versmarkt en de lange bewaring lanceren we Tarvos, dat zich dankzij zijn sterke koppen onderscheidt door zijn uitstekende bewaarbaarheid. Uit bewaarproeven die in juni werden uitgevoerd, kwam dit als sterkste knolselderras naar voor. Het heeft ook maar één centraal groeipunt, wat een must-have is bij de grotere kalibers, die gewenst zijn op de Belgische markt. In groene selder is Girisha een interessante nieuwkomer, omdat het zeer sterk is tegen septoria." In prei introduceerde Rijk Zwaan dit

jaar drie interessante rassen voor de Belgische markt. "Flocus is een ras voor de primeurzomer- tot vroege herfstteelt. Het werd bij tientallen telers op grotere schaal geïntroduceerd. Je kan het planten vanaf week 8 tot en met 18. Grote troef is dat het sterker tegen schot, trips en roest is dan het huidige standaardras, waardoor zijn inzetbaarheid breder wordt. Nebulus voor de vroege herfst (september-oktober, plantingen week 16-24) sluit hierop aan. Het groeit iets makkelijker, heeft een zeer goede pelbaarheid en is ook wat sterker tegen trips en roest dan

het huidige standaardras. Volutus voor de late herfst- en winterteelt (plantingen week 22-30) heeft een zeer goede winterhardheid. Na vorstperiodes geeft dit ras het minst rotte harten. Bovendien is dit vrij donkerblauw, opgericht type bij de hergroei sterk tegen schot. Het heeft een zeer goede houdbaarheid op het veld en geeft altijd een zeer goede kwaliteit." Op relatief korte termijn heeft Rijk Zwaan nog andere preirassen in de pijplijn om de andere segmenten aan te vullen. ■

www.rijkzwaan.be

LEES MEER
op onze website

BASF Vegetable Seeds, Hazera en Sakata

In dit dossier zoomden we in op de nieuwigheden bij veredelingsbedrijven Bejo Zaden, Syngenta en Rijk Zwaan. Maar ook BASF Vegetable Seeds, Hazera en Sakata organiseerden in week 39 heel interessante demodagen op hun groentepplatformen in Nederland. Daar vernamen we meer over hun noviteiten in sla, prei, wortel, knolselderij, pompoen, broccoli en meloen. We kregen ook uitleg over de mogelijkheden van een koolrooimachine van Verhoest.

Surf naar www.boerenbond.be/groentedemodagen

Vraag voor Chris Botterman

Hoofd Sociale Zaken Boerenbond

Zijn er nieuwe afspraken gemaakt met Reprobel?

In de loop van januari zal Reprobel de land- en tuinbouwbedrijven aanschrijven om na te gaan of ze in regel zijn met het auteursrecht voor het referentiejaar 2022. De wet laat toe dat men kopieën neemt van artikels en boeken die beschermd zijn door het auteursrecht. Men moet hiervoor geen toestemming vragen aan de auteur. In ruil hiervoor werd in het verleden een heffing ingevoerd die door Reprobel wordt geïnd en verdeeld over de auteurs. In de voorbije jaren hebben wij een vermoeden kunnen hanteren dat Boerenbond- en AVBS-leden die minder dan vier bedienden in dienst hebben, geacht worden geen kopieën van beschermde werken te maken. Sinds 2020 is de bevoegdheid van Reprobel uitgebreid: het betreft niet alleen meer het nemen van kopieën van papieren documenten, maar het gaat nu ook over de digitale reproductie van beschermde werken die men op het internet vindt of die men ontvangt als bijlage bij bijvoorbeeld een e-mail.

Digitale reproductie

Het gaat over het downloaden, intern doorsturen en afdrukken van dergelijke teksten. Wij moeten erkennen dat de digitale reproductie veel meer voorkomt dan het nemen van kopieën. Met Reprobel hebben we intussen een kaderakkoord kunnen afsluiten voor de aangifte 2023. In deze overeenkomst hebben we afspraken gemaakt waardoor Boerenbond- en AVBS-leden tegen aantrekkelijke voorwaarden kunnen intekenen op een gecombineerde licentie, die zowel de papieren als de digitale reproductie omvat. Er worden drie categorieën van leden onderscheiden, waarbij seizoenwerknemers altijd buiten beschouwing worden gelaten:

- Leden zonder personeel. Deze bedrijven zullen niet actief worden aangeschreven, maar kunnen vrijwillig intekenen voor 30 euro op de dubbele licentie;

- Leden met minder dan 5 VTE-werknemers worden evenmin actief aangeschreven maar kunnen vrijwillig intekenen voor 40 euro;
- Leden met 5 VTE of meer kunnen zich via de website van Reprobel in orde stellen en komen ook in aanmerking voor een korting. Deze laatste groep betaalt 10,5 euro per voltijdse bediende. ■

Wat betekent dit nu concreet?

Seizoenpersoneel wordt niet meegeteld. Ook handarbeiders zijn vrijgesteld. Leden die door Reprobel worden aangeschreven en die geen bedienden tewerkstellen, mogen de brief negeren. Dit geldt ook als ze meer dan vijf arbeiders in dienst hebben. De leden die vijf of meer vaste werknemers hebben, moeten zich aanmelden via de site en enkel een bijdrage betalen per voltijdse bediende. De hierboven vermelde bedragen zijn exclusief btw. Je kan als lid Boerenbond/AVBS een code ingeven waardoor je de korting krijgt die in de kaderovereenkomst voorzien is. Het is aangewezen die registraties op de website van Reprobel te doen vóór 1 maart. We zullen ook op de Boerenbondwebsite de nodige toelichting en achtergrondinformatie plaatsen. Via deze overeenkomst is er voor onze leden rechtszekerheid voor volgend jaar. Het is belangrijk dat alleen de bedienden in aanmerking worden genomen.

Via www.boerenbond.be/vraaghetanchris beantwoordt Chris Botterman in korte filmpjes nog andere vragen omtrent sociale zaken.

© TWAN WEERMANS

‘Duur’ blijft het sleutelwoord

De DVE-toeslagen voor melkvee en vleesvee, die de Universiteit Wageningen maandelijks berekent, stijgen licht verder. De energieprijzen blijven ongeveer gelijk.

Raf Steegmans, landbouwconsulent Boerenbond

De DVE-toeslagen voor melkvee en vleesvee gaan de laatste maanden in stijgende lijn en staan op een zeer hoog niveau. Half november stonden ze voor melkvee op 110,8 eurocent, terwijl de DVE-toeslag vlees op 102,6 eurocent stond. De energieprijzen schommelen, maar blijven de laatste maanden op een gelijkaardig niveau. De kVEM-prijs stond half november op 25,9 eurocent en de kVEVI-prijs op 24,9 eurocent. De prijzen van de grondstoffen blijven schommelen, zeker de enkelvoudige.

Voederwaardes

Het is anders rekenen dan anders, want ook onze eigen ruwvoerders zijn zeer sterk in

prijs gestegen. Voor eigen mais hebben we een voorzichtige 1600 euro/ha genomen en voor aankoop (inclusief loonwerk) 2600 euro/ha. Hierdoor komen we op een verhouding met de voederwaardeprijs van 39 en van 65%. Voor gras hebben we de kostprijs verhoogd naar 2100 euro, wat correspondeert met een verhouding met de voederwaardeprijs van 65%. De kostprijs voor voederbieten is verhoogd naar 2600 euro en komen zo momenteel op 52%. Grondstoffen zijn al lange tijd duur, en samen met de toeslagen zijn de meeste weer mee verhoogd.

De prijzen van vloeibare bijproducten zijn nog verder doorgestegen. ProtiWanze zit momenteel op 111 euro/ton en Amypro op

119 euro/ton, met een respectievelijke verhouding tot de voederwaardeprijs van 88% en 85%! Voor zij die reeds geïnvesteerd hebben in een silo kan het voordelig zijn om dit te blijven gebruiken. De anderen moeten er toch over denken dat er nog een investering of huur bijkomt. Het was steeds een voordelig product. Wat dit in de toekomst zal zijn, is afwachten. Als we naar de vaste producten kijken, is Proficorn licht gedaald in prijs en zit het terug op 121 euro/ton met ook een gedaalde verhouding tot de voederwaardeprijs van 81%. De eiwitrijke producten Protistar en Protigold (exclusief prijs van de worst) zijn gelijk gebleven tot licht gestegen in prijs en staan beide op 112 euro/ton. De verhouding tot de voederwaardeprijs is ook gunstig met 67 en respectievelijk 65%.

Bierdraf is wat verder gestegen in prijs. De nattere bierdraf (22% DS) zit op 90 euro/ton met een verhouding tot de voederwaardeprijs van 107%! De persdraf is ook duurder geworden en zit op 110 euro/ton met een verhouding van 106%.

Perspulp is in de tabel geteld aan de leveringen van het najaar, wat wil zeggen aan 64 euro (2,65 euro/%DS), waardoor deze op een veel hogere, maar nog gunstige verhouding tot de voederwaardeprijs van 66% komt. Voor leveraars en voor kopers van Franse en Belgische pulp is de pulp wel goedkoper. Cichoreipulp is ook verhoogd naar 46 euro/ton, waarbij de nieuwe verhouding tot de voederwaardeprijs van 58% is.

Verlenging graandeal zet druk op graanprijzen

Het bereiken van een akkoord over de verlenging van de graandeal zet de prijzen op de graanbeurzen onder druk. Van een koersval is echter geen sprake. De markt had volgens analisten al min of meer ingecalculeerd dat de partijen op tijd tot een akkoord zouden komen. Verder speelt ook de sterker geworden euro tegenover de dollar een rol. Daardoor is Europees graan de laatste tijd minder competitief geworden op de internationale markten.

We stellen wel vast dat de koopinteresse van China voor graan van Europese oorsprong aanhoudt, wat dan weer een prijsstimulans inhoudt. Daarnaast zijn er ook onzekerheden over de mogelijke impact van de economische recessie op de vraag naar graan.

In het kader van de prognoses zijn deze naar beneden bijgesteld. Droogte drukt de opbrengstprognose in Argentinië. In Australië worden hoge opbrengsten verwacht, maar door overvloedige regen in het zuidoosten zal de kwaliteit waarschijnlijk ernstig beïnvloed worden. In Oekraïne is de herfstinzaai zo goed als voltooid en zullen de ingezaaide arealen kleiner zijn dan vorig jaar vanwege de oorlogssituatie. De tarweoogst in 2023 zal volgens analisten dan ook aanzienlijk lager liggen tegenover 2022. Half september noteerde tarwe 288,5 euro/ton en gerst 268 euro/ton op Synagra. Vochtige mais (30% DS) staat op 189,5 euro/ton. Volgens de prijskranten noteerde tarwe half september 332 euro/ton en gerst 312 euro/ton. Droge mais noteerde 346 euro/ton.

Druk op olieprijsen slaat over naar soja

De vrees voor een economische recessie zette de voorbije dagen ook druk op de oliehoudende gewassen. De soja- en de palmolieprijzen verloren de voorbije dagen terrein. Mede door de hogere verhouding van de euro tegenover de dollar. Daarnaast bestaat de vrees dat de vraag zal teruglopen. Ook de wereldwijde oogstvooruitzichten blijven gunstig. In het seizoen 2022-2023 verwacht de International Grains Council een recordoogst van 387 miljoen ton sojabonen, mede door gunstige omstandigheden voor de aanplant in Brazilië. Marktbureau StoneX gaat momenteel voor het komende seizoen uit van een Braziliaanse recordoogst van 154 miljoen ton sojabonen, tegenover 124 miljoen ton vorig seizoen. De Zuid-Amerikaanse uitvoer wordt dan ook hoger ingeschat voor het komende seizoen. Soja 44% staat momenteel op 533 euro/ton, soja 48% aan 570 euro/ton. ■

Overzicht van de krachtvoerwaardeprijzen voor melkvee en vleesvee van enkele producten half november 2022

Product	Prijs ² (euro/ton)	Marktprijs tov voerwaardeprijs (%)
Eigen (ruw)voer	kostprijs	
Maiskuil ¹	39	39
Maisaankoop ¹	63	64
Graskuil (gemiddeld) ¹	90	65
Voederbieten ¹	27	53
Stro		
Tarwestro	120	130
Gerstestro	120	101
Hooi (gras)	215	94
Bijproducten		
Aardappelstoomschillen	35	64
Perspulp (24%)	64	66
Cichoreiperspulp (24%)	46	58
Draf (brouwerij) 27%	110	106
Melasse (biet, bv. myceliumdraf)	52	44
Maisglutenvoer (ProfiCorn)	121	81
TGC (ProtiWanze)	111	88
TGC (ProtiStar)	112	67
TGC (ProtiGold)	112	65
DDGS (Proticorn)	402	80
(Eigen) granen		
Tarwe	332	89
Gerst	312	86
CCM	264	69
Maisgraan	346	87
Grondstoffen		
Sojaschroot 44/7	533	105
Sojaschroot bestendig 45%	615	92
koolzaadschroot	363	91
lijnzaadschilfers	560	132
Palmpitschilfers	255	69
Droge pulp	390	113
Mengvoerders melkvee		
Standaardbrok (21% RE)	478	127
Zeer eiwitrijke brok (42% RE)	547	110
Mengvoerders vleesvee		
Standaardgroei brok (21% RE)	473	129
Standaardafmest brok 19% RE)	518	134

¹ Tegen kostprijs: maiskuil (1600 euro/ha, 14,5 ton DS), aankoop mais (2600 euro/ha, incl. loonwerk, 14,5 ton DS), graskuil (2100 euro/ha, 11 ton DS), voederbieten (2600 euro/ha, 13,5 ton DS) (Bron: Boekhoudingen Boerenbond)

² Marktprijzen in euro/ton (excl. btw) voor levering > 25 ton; extra toeslagen voor transport en kleinere hoeveelheden mogelijk (Bron: leveranciers)

Werken aan welzijn

Welzijn is onzijdig, maar spijtig genoeg blijkt de invulling ervan toch vooral een vrouwelijke activiteit te blijven. De 25 deelnemers die een dagje uittrokken voor de 'Farmwell Inspiratietoer welbevinden' waren allemaal vrouwen. En voor de omkadering liepen – mezelf meegerekend – ook maar twee mannen mee. Nochtans bleek gedurende de dag hoe nodig het is dat ook mannen hun eigen problemen bespreekbaar durven maken of zelf open staan voor een gesprek met iemand die aangeeft problemen te hebben.

Patrick Dieleman

Farmwell wil welzijn verbeteren

Het Europees Horizon 2020-project Farmwell is een thematisch netwerk dat sociale innovaties, ofwel goede praktijken op het welzijn van land- en tuinbouwers te verbeteren, wil identificeren en toegankelijker maken. Boerenbond werkt daartoe samen met ILVO en Ferm en met soortgelijke partners uit het Verenigd Koninkrijk, Italië, Griekenland, Hongarije, Roemenië en Polen. Het opzet van de rondrit was om land- en tuinbouwers (vrouwen) in contact te brengen met bedrijfsleiders, die bereid waren om te getuigen over hoe zij de stress van alledag aanpakten.

Geef me de taal

Lut D'Hondt heeft met haar man Marc en hun zoon een melkveebedrijf in Maldegem. Ze getuigde hoe ze als bestuurslid geconfronteerd werd met leden in de problemen, maar toen niet goed wist hoe daar mee om te gaan. "Ik ging te rade bij Boeren op een Kruispunt (BoeK) met de vraag om me daarvoor taal te geven. Concreet wilde ik weten hoe ik zo een gesprek moest aanpakken, hoe ik mensen zou kunnen helpen en wat mensen kunnen verwachten, wanneer ze bij BoeK terecht komen." Lut zet zich in als provinciaal voorzitter van Boerenbond Oost-Vlaanderen en kaartte het probleem

ook aan in het Hoofdbestuur. Ze gaf nog mee dat het belangrijk is om het gesprek aan te gaan en daarbij vooral drie zaken te doen: luisteren, luisteren en luisteren. "Ik ben informaticus van vorming en daarom geneigd om problemen op te lossen en oplossingen aan te reiken, maar net dat mag je niet doen. Ook is het belangrijk om nadien nog eens terug te komen op het gesprek, eventueel met een telefoontje." Tijdens de rondgang op hun bedrijf vertelden Lut en Marc dat het voor hen belangrijk is om gemoedsrust te creëren, onder meer door niet te zwaar te investeren. Dat doen ze door veel met recuperatiemateriaal te werken. De nieuwe melkstal, die ze recent installeerden, zijn ze persoonlijk gaan afbreken in het noorden van Nederland.

Alleen verder

Siska Vanpeteghem uit Alveringem was nog maar een half jaar moeder van haar dochtertje Irene, toen haar man Mathias verongelukte op het bedrijf. Ze besloot om haar eigen job los te laten en zijn bedrijf en droom verder te zetten. Siska vertelde openhartig over hoe ze nog alle dagen zoekt om dat te doen. Ze vindt ook houvast in bijkomende projecten, wat ze 'de zachte kant van het hof' noemt. Dat zijn onder meer haar B&B 'd'Yzerpasserelle' en de landbouwstage, die ze om de twee jaar organiseert voor de leerlingen van een naburige lagere school. Ze had ook veel aan een opleiding 'the Human-Centered Organisation'. "Het is nodig om je plek te kennen en je rangorde in 't gezin en om te weten dat er een balans moet zijn tussen geven en nemen." In een discussie had iemand een antwoord op haar vraag of hij een andere sector dan de landbouw kende, waarin gezin en bedrijf zo sterk verweven zijn. Zijn ant-

Lut D'Hondt en haar man Marc toonden hun melkveestal. Die is tiptop in orde, maar wel deels gebouwd met recuperatiemateriaal om de investering te beperken (linksboven). Siska Vanpeteghem getuigde onder meer over de nieuwe bewaarloods en het gevecht om de aardappelteelt rendabel te houden (rechtsboven). Het begon al te duisteren, toen Dirk Devreese zijn gasten meenam naar de windmolen, die instaat voor een deel van de elektriciteitsvoorziening (rechtsonder).

woord was: 'de cirque', waarop Siska repliceerde dat het soms wel eens nodig was om de landbouw met een circus te vergelijken.

Laat je helpen

Dirk en Lut Devreese uit Zevokote combineren akkerbouw met melkvee en varkens. Ook Dirk vertelde openhartig over hoe ze hun varkenshouderij steeds verder gingen uitbreiden tot de marktomstandigheden – hoge voederprijzen gecombineerd met lage varkensprijzen – hen in de miserie brachten. Ze vonden gelukkig hulp en een weg naar oplossingen dankzij BoeK. Dirk getuigde hoe hij zijn problemen ter sprake probeerde te brengen bij collega's, maar op een muur van stilzwijgen stootte. Ja ..., mannen ... Hij merkte terecht op dat hij geen enkele boer zag in het gezelschap. Er is nog werk!

Hoe problemen aanpakken?

Tijdens de verplaatsingen tussenin waren vormingsmomenten voorzien. Els Verté van BoeK bracht 'Je innerlijke koe bij de horens pakken', een vorming over het herkennen van en het omgaan

met problemen. Een belangrijke rem op hulp zoeken is het gevoel dat bij veel land- en tuinbouwers met problemen leeft, dat ze zelf de schuld hebben van die problemen. "Ontschuldigen is belangrijk. En hulp zoeken is geen schande." Iets om te onthouden is 'nivea': niet invullen voor een ander. Ze zijn geneigd om andermans probleem te bekijken met onze eigen rugzak van ervaringen en dat zo in te vullen voor hem of haar.

Lene Gillen is vanuit ILVO betrokken bij het onderzoek, dat vanuit het project werd geïnitieerd. Ze wilde onder meer bekijken of de kijk van de deelnemers veranderde door de vorming en getuigenissen die ze aangereikt kregen. Daartoe moesten ze enkele keren een vragenlijst invullen. Sylvie Decoutere, Agraconsulente voor West-Vlaanderen, getuigde over een lerend netwerk, dat ze recent in het kader van Farmwell heeft helpen opstarten in de Westhoek. Een achttal dames kozen ervoor om samen te werken rond welzijn en planden daartoe zes bijeenkomsten tijdens de winterperiode. ■

Tijdens de terugrit legde psychologe Leen Battieu uit hoe de geluksdriehoek in elkaar zit. Er zijn drie grote blokken, namelijk goed omringd zijn, jezelf kunnen zijn en je goed voelen. Onder die driehoek zit een oranje bol. "Die bol kan je uit balans brengen. Dat is niet erg. Je kan je niet altijd gelukkig voelen." Soms is de bol groter, soms is hij heel klein. De boodschap van Leen was om je er niet aan te storen en je niet uit balans te laten brengen.

Achtergrondinfo en de resultaten van de studies kan je vinden op <https://farmwell-h2020.eu>, klik vervolgens op 'partner-countries' en nadien 'Belgium'. Over de geluksdriehoek: www.geluksdriehoek.be.

Een hele dag samen op stap met positief ingestelde mensen smeedt onvermijdelijk een band.

Land- en tuinbouw met stip brandgevoeligste sector

BRANDVEILIGHEID Uit de analyse van cijfers over industriëbranden bij vier West-Vlaamse hulpverleningszones blijkt dat de land- en tuinbouw de meest brandgevoelige sector is. Samen met Prevent Agri ontwikkelde de provincie West-Vlaanderen daarom een folder met tips om brand te voorkomen. Een aantal maatregelen die je als boer kan nemen kosten weinig geld of moeite.

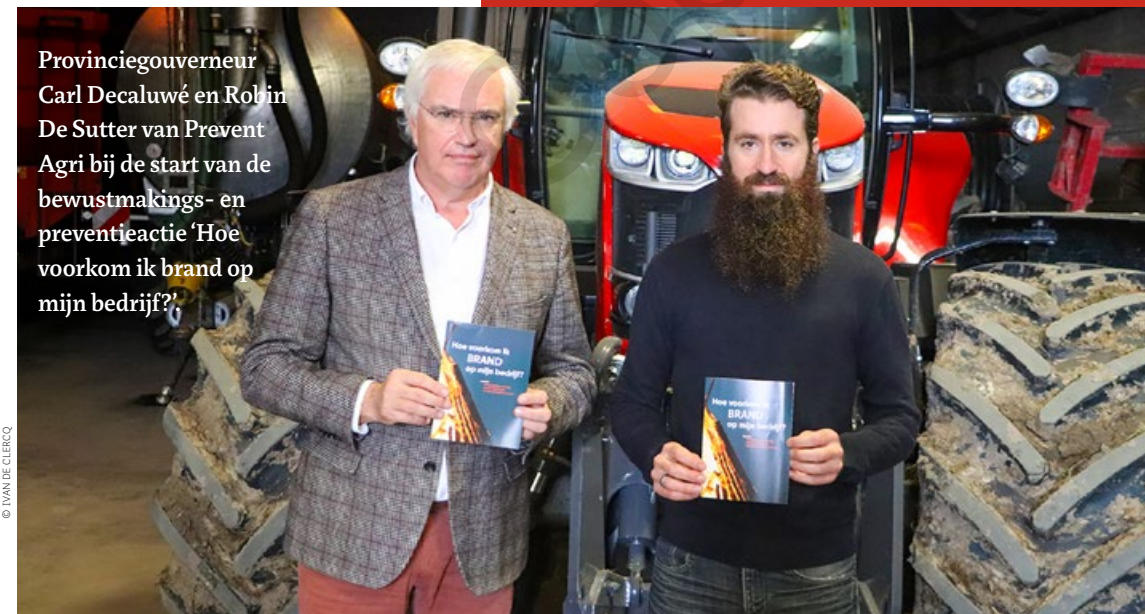
De folder werd voorgesteld op het landbouwbedrijf van de familie Van Wonterghem in Deerlijk. Het is de start van de bewustmakingscampagne rond brandveiligheid in land- en tuinbouw. Gouverneur Carl Decaluwé stelde vast dat er op provinciaal of nationaal niveau geen uniform registratiesysteem is waarin branden geregistreerd en geanalyseerd kunnen worden. In een studie werden alvast de West-Vlaamse industriebranden – waaronder ook land- en tuinbouwbedrijven worden gerekend – uit 2018 en 2020 bestudeerd. Daaruit bleken oververhitting, technische defecten, las- of snijwerken, kortsluiting en zelfontbranding de belangrijkste oorzaken.

Brandbaar materiaal

De land- en tuinbouw is daarbij met voorsprong de meest brandgevoelige sector. Zowel in 2018 als in 2020 vond een vijfde van alle branden plaats in de land- en tuinbouw. De aanwezigheid van veel brandbaar materiaal zoals stro, hooi, hout en mestgassen is daar wellicht niet vreemd aan. “Ook is er op veel land- en tuinbouwbedrijven nog verouderde infrastructuur aanwezig met oude elektrische installaties of gebouwen die dicht bij elkaar staan”, aldus Robin De Sutter van Prevent Agri.

Win advies in van de brandweer
Robin De Sutter beklemtoonde ook dat je brandblussers elk jaar moet laten controleren door een erkend deskundige. “Hang de brandblussers bij risicovolle plekken, maar evenmin te dichtbij, zodat je er nog aankan als het brandt.” Samen met Jan Leenknecht, adjunct-zonecommandant van de hulpverleningszone Fluvia, raadde hij aan om bij bouwen of verbouwen zeker de plannen te bespreken met de brandweer om zo niet voor dure aanpassingen achteraf te komen te staan. De brochure *Hoe voorkom ik brand op mijn bedrijf?* is een West-Vlaams initiatief, maar ook daarbuiten verkrijgbaar. Gouverneur Decaluwé drukte de hoop uit dat ook andere provincies werk zullen maken van bewustmaking rond brand in de land- en tuinbouw en dat ze ook op een gestructureerde en eenvormige manier data rond bedrijfsbranden zullen verzamelen en analyseren. De Sutter stelde dat veel brandrisico's op land- en tuinbouwbedrijven aanzienlijk kunnen worden verminderd door enkele eenvoudige maatregelen in te voeren. ■

Ivan De Clercq

Provinciegouverneur Carl Decaluwé en Robin De Sutter van Prevent Agri bij de start van de bewustmakings- en preventieactie 'Hoe voorkom ik brand op mijn bedrijf?'

6 praktische tips

- 1 Stel een rookverbod in voor heel het bedrijf. Sigarettenpeuken vormen in de nabijheid van stro, hooi en mestgassen een gevaar.
- 2 Kies voor een gescheiden opslag van materialen, tractoren en machines van stro- of hooiopslag. Zet geen tractor waarmee je de hele dag gewerkt hebt vlak naast brandbare materialen.
- 3 Gebruik de batterijsleutel na gebruik van een tractor. Die voorkomt kortsluitingen bij stilstand.
- 4 Zorg er bij het stockeren van hooi en stro voor dat er voldoende luchtgangen zijn zodat de warmte weg kan, zeker bij natte oogsten. Volg de warmteontwikkeling in het materiaal op.
- 5 Stockeer geen brandbaar materiaal (hooi, stro ...) of brandstoffen tussen gebouwen. De brandweer kan er niet door en het vergroot de kans op het overslaan van brand van het ene naar het andere gebouw.
- 6 Bestrijd ongedierte. Het knaagwerk van ongedierte aan elektrische kabels of installaties kan kortsluiting geven. Als dit in een stoffige omgeving gebeurt, is er snel brand.

© MARCO HEERTENS

Agro CloSer, om gewasbeschermingsmiddelen op te volgen

De federaties van de producenten van plantenbeschermingsmiddelen (Belplant) en de distributie ervan (Phytodis) hebben de handen in elkaar geslagen om een elektronisch systeem te ontwikkelen waarmee ze hun producten doorheen de keten kunnen opvolgen. Op die manier kunnen ze voldoen aan de Europese richtlijn 1107/2009 artikel 67. Ze werken daarvoor samen met het Nederlandse Agro CloSer dat al stappen heeft gezet in deze richting.

Bart Vleeschouwers

Producenten en handelaars in gewasbeschermingsmiddelen zijn door de Europese wetgeving verplicht om al hun producten te kunnen opvolgen (traceren) van bij de productie tot bij de gebruiker. Tot nu toe gebeurde dat vooral aan de hand van heel veel papierwerk. Daarom zijn Phytodis en Belplant samen met de Nederlandse stichting Agro CloSer in zee gegaan om dit hele traceringsgebeuren volledig digitaal te maken.

Matrixcode

Het is de bedoeling om alle producten en hun verpakkingen (dozen, flessen, palletten ...) te voorzien van een 2D-matrixcode (een QR-code) waarin alle productgegevens verwerkt zitten. Door deze code te scannen met aangepaste scanapparatuur kan dan in elke schakel van de keten nagegaan worden welke verpakking waar naartoe is gegaan. De computertoepassingen die hiervoor ontwikkeld zijn, zullen we je

besparen maar het zal een behoorlijk netwerk moeten worden om alles mooi te kunnen traceren.

Als er dan ergens een probleem opduikt, kan men al vlug alle producten opzoeken waar het probleem zich kan voordoen. In het uiterste geval kunnen de producenten of handelaar dan deze producten terugroepen en/of uit de markt halen. Het is de bedoeling dat zo'n blokkering en terugroeping met het nieuwe systeem binnen de 24 uur na melding van een probleem moet kunnen gebeuren. Met dit systeem zal men er ook voor kunnen zorgen dat er minder producten of verpakkingen moeten worden geblokkeerd dan vroeger. Voor de eindgebruiker is dit een bijkomende garantie dat zijn producten in orde zijn.

Geleidelijk zal dit systeem in voege komen en zullen producten en verpakkingen voorzien worden van de vernieuwde matrixcode om tegen 2024 de hele productie en handel van gewasbeschermingsmiddelen te kunnen dekken. Wie op de verpakking van zijn plantenbeschermingsmiddelen dus een nieuw soort code ziet verschijnen moet niet ongerust zijn, het is enkel de uitwerking van een nieuw systeem om die producten te kunnen traceren. Op termijn kan men deze manier van werken misschien uitbreiden naar meststoffen, zaden en andere toelevringingen voor de land- en tuinbouwsector.

Boerenbond signaleerde enkele jaren geleden al het belang van deze traceerbaarheid doorheen de keten van een gewasbeschermingsmiddel. Ingeval van calamiteiten, menselijke fouten of fouten in een productieproces zal op die manier veel sneller kunnen ingegrepen worden zonder dat vele loten verse voedingsproducten geblokkeerd hoeven te worden. Boerenbond is tevreden dat deze stap naar traceerbaarheid gezet is. ■

Onkruid bestrijden in mais

Chemische of mechanische onkruidbestrijding?

Mais is op akkerbouwpercelen een van de belangrijkste gewassen in Vlaanderen. Als silomais is het een ideaal voedergewas voor rundvee en als korrelmais ook voor varkens en pluimvee. Het is een gewas dat je bovendien perfect jaar na jaar op hetzelfde perceel kan zetten, maar daar rijpt het schoentje. De onkruidbestrijding begint daardoor steeds vaker een probleem te worden.

Bart Vleeschouwers

De ploeg van professor Geert Haesaert (UGent) deed de laatste jaren heel wat (veld-) proeven om na te gaan of er alternatieven zijn voor de huidige technieken. Dit

onderzoek gebeurde in het kader van de Bayer Leerstoel Forward Farming. Op een studiedag georganiseerd door Bayer Crop Science werden de resultaten gepresenteerd.

Sterk gewas met weinig problemen

Mais is een sterk gewas dat weinig problemen heeft met ziekten of plagen. Alleen in de jeugdfase zit het gewas met een groot probleem: de jeugdgroei is vrij langzaam waardoor onkruiden veel ruimte krijgen om te ontkiemen en zich te vestigen. De concurrentie van onkruid werkt nefast op de productie en de kwaliteit van de mais. Het is dan ook niet verwonderlijk dat boeren in mais heel wat chemische onkruidmiddelen gebruiken om het gewas door die moeilijke jeugdfase te loodsen. Door-

dat mais een gewas is dat massaal aangeplant wordt, vaak in zandige bodems, zijn er in het milieu heel wat restanten te vinden van deze gebruikte middelen. De aanwezigheid van deze resten in de leefomgeving kunnen in de maatschappij echter steeds minder op begrip rekenen. Het gevolg is dat de wetgeving steeds strenger wordt en dat er ook meer en meer producten verdwijnen van de markt.

Bestrijden blijft belangrijk

Doordat er minder onkruidmiddelen beschikbaar zijn of doordat boeren te eenzijdig behandelen met slechts enkele producten, zien we tegelijk dat op maispercelen steeds meer hardnekkige onkruiden beginnen op te duiken. Er zijn de laatste jaren ook heel wat nieuwe warmteminnende onkruiden in onze velden verschenen (gierstgrassen, knolcyperus) die vaak pas later in het seizoen ontkiemen en daardoor moeilijker te bestrijden vallen. Het is dan ook niet eenvoudig om teeltmethoden te vinden die én milieuvriendelijk zijn én efficiënt.

Is mechanische onkruidbestrijding dan de oplossing?

Zoals altijd is er geen eenduidige oplossing. Een zuivere mechanische onkruidbestrijding is in theorie mogelijk maar in de praktijk kan het resultaat sterk wisselen, afhankelijk van bijvoorbeeld de weersomstandigheden (warm-koel, nat-droog). We moeten maar de zomer van 2021 vergelijken met die van 2022 om een totaal andere situatie te zien.

Maar laten we wel wezen: de beschikbare machines voor mechanische onkruidbestrijding zijn de laatste jaren spectaculair verbeterd en er zijn ook heel wat nieuwe technieken ontwikkeld. Denken we maar aan wiedeggen, torsiewieders, vingerwieders, schoffel-machines, lepelwieders en zelfs onkruidtrekkers. Door deze ontwikke-

ling is het nu mogelijk om, als de omstandigheden het toelaten, goede resultaten te behalen met mechanische onkruidbestrijding.

Er zijn echter een aantal bedenkingen te maken: mechanische onkruidbestrijding vraagt veel vaker dat men het veld op gaat. Dat betekent niet alleen heel wat meer (duur) brandstofverbruik maar door het steeds loswerken van de bovenlaag is het risico op erosie veel groter. Zeker in een nat seizoen moet er veel vaker bewerkt worden en is het risico op erosie reëel.

Geïntegreerde aanpak is optimaal

Uit de resultaten van de proeven van de UGent blijkt dat een combinatie van chemische én mechanische bestrijding het beste compromis oplevert. Gewoon minder product gebruiken dan voorgeschreven, is weinig efficiënt en werkt resistentie tegen deze producten in de hand. Daarom is het beter om een rijbespuiting te doen met chemische middelen en tegelijk mechanisch te

Mechanische onkruidbestrijding vraagt veel vaker dat men het veld op gaat.

werken. Door de bespuiting enkel te doen in de rij waar de maisplanten staan, kan men tot 70% minder product gebruiken. Dat is milieuvriendelijker maar ook heel wat goedkoper. Deze aanpak vraagt natuurlijk wel een aanpassing van de spuitinstallatie (aangepaste doppen, afstand tussen de doppen ...) maar de kost daarvan moet dan tegen de besparing aan product worden gezet. Natuurlijk blijft dit een duurder aanpak omdat men ook nog mechanisch moet werken en elke werkgang kost brandstof, tijd en dus geld. Maar als chemische bestrijding steeds moeilijker en duurder blijkt te zijn, is deze combinatie tussen bespuiting en mechanische bestrijding een optie die steeds aantrekkelijker oogt. ■

Uit de resultaten van de proeven van de UGent blijkt dat een combinatie van chemische én mechanische bestrijding het beste compromis oplevert.

Energie-intensieve bedrijven kunnen toetreden tot EBO

De Vlaamse regering keurde onlangs de Energiebeleidsovereenkomsten met een looptijd van 2023 tot 2026 goed. Maar wat is een EBO nu eigenlijk? Zijn ze voor jou van toepassing en waar verbind je jezelf toe als je erop intekent? Dit artikel geeft een overzicht.

Hanne Leirs, adviseur Milieubeleid, Studiedienst Boerenbond

Wat is een EBO?

De EBO is een overeenkomst die de Vlaamse overheid kan sluiten met energie-intensieve bedrijven. Het bedrijf engageert zich om te investeren in energie-efficiëntie, terwijl de overheid juridische stabiliteit verzekert. Dat wil zeggen dat er geen bijkomende wetgeving of verplichtingen komen voor de bedrijven die intekenden op het vlak van energie-efficiëntie. De EBO wordt gezien als het belangrijkste beleidsinstrument waarmee de Vlaamse regering de energie-efficiëntie van haar energie-intensieve bedrijven stimuleert, zonder de groeikansen ervan te ondermijnen. Op die manier moeten de EBO's bijdragen aan de realisatie van de Vlaamse klimaat- en energie-efficiëntiedoelstellingen.

Voor wie is de EBO?

Ondernemingen met een finaal energieverbruik van meer dan 0,1 PJ kunnen intekenen op de EBO. Concreet wil dat zeggen dat je voor zowat 27.777 MWh aan energie verbruikt op je bedrijf. Die energie kan afkomstig zijn van elektriciteit, maar ook energie afkomstig van andere energiebronnen zoals aardgas, stookolie, restwarmte... telt mee. Energie die je op je bedrijf produceert, maar niet zelf verbruikt behoort niet tot je finaal energieverbruik. Heb je voor die energieproductie gebruikgemaakt van energiebronnen (bijvoorbeeld in het geval van een wkk op aardgas), dan trek je het geïnjecteerde volume af van je totaal; was er geen energie-input (bijvoorbeeld bij zonnepanelen), dan blijft dit elektrici-

teitsvolume buiten de berekening. Het Vlaams Energie- en Klimaatagentschap (VEKA) stelt een tool ter beschikking om je finaal energieverbruik in te schatten. Een link naar deze tool vind je ook op www.boerenbond.be/energiwetgeving. Voor het eerst kunnen nu ook bedrijven uit de land- en tuinbouwsector toetreden tot de EBO. In de praktijk gaat het in onze sector uitsluitend over (grotere) glastuinbouwbedrijven.

Waarom moet je voldoen als je intekent op de EBO?

Als je intekent op de EBO moet je een energie- en klimaataudit uitvoeren en moet op basis daarvan een energieplan opgesteld worden. Dat plan moet je uitvoeren gedurende de looptijd van de EBO. Daarnaast zal je ook eenmalig data moeten aanleveren over je warmtevraag en je restwarmtepotentieel. Ten slotte moet je op gepaste tijden rapporteren over de vooruitgang van de uitvoering van je plan.

Wie stelt je energieaudit en -plan op?

Als je intekent in de EBO moet je een (interne of externe) energiedeskundige aanstellen. Het verificatiebureau moet deze deskundige aanvaarden. De deskundige zal voor je onderneming de energieaudit en het energieplan opstellen.

Wanneer moet je je energieaudit en -plan voorleggen?

Wanneer je die zaken moet voorleggen, hangt af van wanneer je instapt in de EBO. Teken je van bij het begin in, dan moet je uiterlijk op 1 april 2023 een plan van aanpak kunnen voorleggen, om dan ten laatste negen maanden na goedkeuring van je energiedeskundige je energieplan te vervolledigen. Dit betekent dus dat je ten vroegste eind december 2023 een energieplan moet kunnen voorleggen. Bedrijven die niet

intekenen op de EBO maar wel een finaal energieverbruik van meer dan 0,1 PJ hebben, zijn sinds begin dit jaar ook verplicht om een energieplan op te maken, en dit al ten laatste half december 2022. Intekenen op de EBO geeft je dus zowat een jaar uitstel. Je data-aanlevering met betrekking tot de warmtevraag en restwarmtepotentieel moet je ten laatste op 1 oktober 2023 doen. Stap je pas later in, dan moet je je plan van aanpak reeds klaar hebben bij je verklaring van deelname en moet je uiterlijk 6 maanden na intrede je energieaudit en energieplan klaar hebben. Je data-aanlevering met betrekking tot de warmtevraag en restwarmtepotentieel lever je ten laatste 12 maanden na toetreding aan. Je energie- en klimaataudit wordt uiterlijk 6 maanden na verklaring van deelname verwacht.

Welke maatregelen moet je nemen?

Je energieplan bevat een lijst met maatregelen die de energie-efficiëntie van je bedrijf kunnen verminderen en een timing wanneer je ze zal implementeren. Alle maatregelen van deze lijst die een interne rentevoet (IRR) van minstens 10,5% na belastingen hebben, moet je uiterlijk voor het eind van de EBO-termijn uitvoeren volgens de planning uit je energieplan. Teken je niet in op de EBO, maar behoort je wel tot de doelgroep? Je moet dan eveneens een energieplan en maatregelenlijst opmaken, maar de uit te voeren maatregelen moeten slechts een interne rentevoet (IRR) van minstens 13% na belastingen hebben.

Welk engagement gaat de overheid aan?

Het Vlaams gewest engageert zich om voor ondernemingen die toegetreden zijn tot de EBO geen specifieke bijkomende Vlaamse energie-efficiëntie maatregelen op te leggen (tenzij verplichtingen vanuit de EU; met uitzondering van de PV-verplichting

voor grote verbruikers). Daarnaast wil de overheid ook de administratieve werklast minimaliseren (bijvoorbeeld door geen bijkomende rapportering voor het Integraal Milieujarverslag (IMJV) te voorzien voor deze bedrijven. Ze zal in haar communicatie aandacht besteden aan de positieve medewerking van ondernemingen en sectoren.

Wat is de looptijd van de EBO?

Toetreden kan vanaf het definitief goedkeuren van de EBO door de Vlaamse regering (in principe dus vanaf 10 november 2022), of tijdens de looptijd van de EBO (tussen 1 januari 2023 en 31 december 2026). Dit doe je door een toetredingsformulier in te vullen en te bezorgen aan de juiste instantie. Uittreden kan op elk moment (uiteraard met verval van de voordelen). Wanneer je ook intekent, de overeenkomst eindigt altijd ten laatste op 31 december 2026. Wellicht keurt de Vlaamse regering tegen dan een nieuwe EBO goed, waarop bedrijven dan opnieuw kunnen intekenen.

Wat als je niet toetreedt tot de EBO?

De Vlaamse regering heeft het voorbije jaar verschillende nieuwe wetgevingen goedgekeurd voor bedrijven met een hoog energieverbruik. De kans bestaat dus dat je verplicht bent om aan bepaalde voorwaarden te voldoen, dat geldt zowel voor bedrijven die wel tot de doelgroep van de EBO behoren, als voor bedrijven met een finaal energieverbruik tussen de 0,1 en 0,02 PJ (zo'n 28.000 en 5.500 MWh respectievelijk). Boerenbond geeft op 24 november via een webinar een overzicht van alle verplichtingen dat je vanaf de dag nadien kan herbekijken op de website via www.boerenbond.be/dossiers/onlinevorming. Een totaaloverzicht van de verplichtingen en vrijwillige engagementen omtrent energie-efficiëntie vind je op www.boerenbond.be/energiwetgeving. ■

Hanne Leirs
adviseur Milieubeleid, Studiedienst
hanne.leirs@boerenbond.be

Boerenbond steunt de EBO

Naast ondernemingen kunnen ook sectororganisaties de EBO ondertekenen. Op die manier geven ze aan dat ze achter de overeenkomsten staan, en leden informeren en stimuleren om er ook op in te tekenen. Boerenbond zal als grootste landbouworganisatie de EBO ondertekenen. We willen op die manier nog eens beklemtonen dat onze sector verder wil inzetten op energie-efficiëntie en wil bijdragen aan het behalen van de Vlaamse klimaat- en energiedoelstellingen. Boerenbond zal wellicht begin volgend jaar ook intekenen op de sectorfederatieovereenkomst, de opvolger van de mini-EBO. Die laat federaties toe hun leden te ondersteunen en adviseren in de te nemen stappen.

Boerenbond zal als grootste landbouworganisatie de EBO ondertekenen.

Agenda

Deze vormingen zijn exclusief voor onze leden. De meest actuele informatie vind je op www.boerenbond.be/vorming

Alle provincies

Lunchdate: Veilig de weg op met je tractor?

- Spreker: Tom Destoop
- 24 november, 12.30 uur
  - Onlinevorming
  - Inschrijven via www.boerenbond.be/vorming

Fytobijscholing: Herkennen en bestrijden van invasieve soorten

- Spreker: Thomas Lemmens
- 24 november, 20 uur
  - Onlinevorming
  - 15 euro
  - Inschrijven via www.boerenbond.be/fyto

Vruchtbaarheid melkkoeien

- Spreker: Jo Leroy
- 24 november, 20 uur
  - Onlinevorming
  - Info en inschrijven via www.boerenbond.be/vorming

Info voor startende zorgboerderijen

- Spreker: Mieke Braet
- 25 november, 12 uur
  - Onlinevorming
  - Info via els.roelof@groenezorg.be, inschrijven via www.groenezorg.be

GLB 3-infosessie: Hoe voldoe ik aan de randvoorwaarden?

- Spreker: Toon De Keukelaere
- 28 november, 12.30 uur
  - Onlinevorming
  - Info en inschrijven via www.boerenbond.be/vorming

Fytobijscholing: Eerste hulp bij vergiftiging

- Spreker: Marc Wouters

- 29 november, 20 uur
- Onlinevorming
- 15 euro
- Inschrijven via www.boerenbond.be/fyto

Fytobijscholing: Spuittechniek vollegrondsgroenten en fytolokaal

- Spreker: Frederik Goossens
- 29 november, 20 uur
  - Onlinevorming
  - 15 euro
  - Inschrijven via www.boerenbond.be/fyto

Meest voorkomende non-conformiteiten bij controlestalen

- Spreker: Ann Detelder
- 30 november, 20 uur
  - Onlinevorming
  - Info en inschrijven via www.steunpuntkorteketen.be/vormingen

Hoe kan je je aanbod uitbreiden als zorgboerderij?

- Spreker: Els Roelof
- 1 december, 12 uur
  - Onlinevorming
  - Info via els.roelof@groenezorg.be, inschrijven via www.groenezorg.be

Fytobijscholing: Persoonlijke bescherming, toxicologie

- Spreker: Anne Vandenborre
- 1 december, 20 uur
  - Onlinevorming
  - 15 euro
  - Inschrijven via www.boerenbond.be/fyto

Antwerpen

Grijp je kans en laat je als ondernemer individueel coachen

- Spreker: Philip Deckers
- 29 november, 20 uur
  - Parochiaal Centrum Sint-Pieter, Lille
  - Infosessie over de bijna-gratis coaching, inschrijven via www.boerenbond.be/vorming

Bekijken van landbouwvoertuigen en hun signalisatie, veilige systemen om handenvrij te bellen

- Spreker: Tom Destoop
- 30 november, 13 tot 16 uur
  - Verstraeten, Puurs
  - Inschrijven via www.boerenbond.be/vorming

Vakbekwaamheid: Economisch rijden

- Spreker: Stefan Muyltermans
- 1 december, 8.30 uur
  - Proefcentrum Hoogstraten, Meerle
  - 90 euro
  - Info via rijopleidingen@agrocampus.be, inschrijven via www.boerenbond.be/vorming

Vlaams-Brabant

Breng je bedrijfsverhaal op sociale media

- Spreker: Liesbet Corthout
- 24 november, 20 uur
  - Hof ter Vrijlegem, Mollem
  - Inschrijven via hallevilvoorde@gmail.com

Plaats van landbouw in een nieuw Europa

- Spreker: Jacques Van Outryve
- 29 november, 20 uur
  - Glazuur, Glabbeek

- Inschrijven via 0495 78 52 29 of vanvuchelen.kristof@aveve.be

Fytolientievergadering: verantwoord omgaan met gewasbescherming

- Spreker: Frédéric Vangroenweghe
- 1 december, 19.30 uur
  - Kerkeboomgaard, Merchtem
  - 5 euro
  - Inschrijven via 0476 42 72 46

Limburg

Rechten en plichten bij een landbouwcontrole

- Spreker: Lotte Arkens
- 28 november, 20 uur
  - PVL, Bocholt

Hoe wordt het (landbouw-)nieuws in Limburg gemaakt?

- Sprekers: Heidi Pinxten, Sien Verbinnen
- 1 december, 13 uur
  - Het Belang van Limburg, Hasselt
  - 9 euro
  - Bezoek aan Mediahuis (Het Belang van Limburg en TV Limburg), inschrijven via www.boerenbond.be/vorming

Oost-Vlaanderen

Inspiratie-avond: Robuust ondernemen doe je zo!

- Spreker: Roel Van de Wiele
- 24 november, 19.30 uur
  - KBC Toren, Sint-Denijs-Westrem
  - Info via 016 28 61 02, inschrijven via www.boerenbond.be/vorming

Hoe dien ik een VLIF-dossier in?

- Spreker: Anneleen Cardinael
- 24 november, 20 uur
  - Boerenbond, Sint-Denijs-Westrem
  - Info via 09 243 88 20 of oostvlaanderen@boerenbond.be, inschrijven via www.boerenbond.be/vorming

Het nieuwe GLB (2023-2027)

- Spreker: Eddy Vanduycke
- 1 december, 20 uur
  - CC De Meet, Sint-Jan-in-Eremo
  - Info via www.boerenbond.be/vorming

PAS: Bereken je impactscore

- Spreker: Maarten Stuer
- 1 december, 20 uur
  - Boerenbond, Sint-Denijs-Westrem
  - Info en inschrijving via www.boerenbond.be/vorming

West-Vlaanderen

Gevaarlijke stoffen en ongevallen met fyto op het bedrijf

- Spreker: Ronny Verstraete
- 28 november, 20 uur
  - Oud Gemeentehuis, Hulste
  - Inschrijven via 051 30 07 51 of frank.vergote@belgacom.net

Veilig gewassen beschermen & toxicologie in gezonde voeding

- Spreker: Dirk Baets
- 28 november, 20 uur
  - Zaal Jonkhove, Aartrijke
  - Inschrijven via regiobrugge@gmail.com of 050 55 06 14

Managementcursus - Helemaal mee met je pc

- Spreker: Pieter Weinberger
- 29 november, 6, 13 en 20 december, telkens van 13.30 tot 16.30 uur
  - Boerenbond, Roeselare
  - 75 euro
  - Info en inschrijving via www.boerenbond.be/vorming

Grijp je kans en laat je als ondernemer individueel coachen

- Spreker: Karen Van den Bergh
- 29 november, 20 uur
  - Boerenbond, Roeselare
  - Infosessie over de bijna-gratis coaching, inschrijven via www.boerenbond.be/vorming

GLB-infosessie

- Spreker: Jan Halewyck
- 30 november, 20 uur
  - Kruispunt, Diksmuide

GLB-infosessie

- Spreker: Dirk Vermander
- 1 december, 20 uur
  - Landman, Booitshoeke

fyto licentie

Activiteiten met een blauwe titel komen in aanmerking als bijscholing voor je fytolientie.

Boerenbond vormt met de financiële steun van de Vlaamse Gemeenschap en de Europese Unie

40 years

JUMPING MECHELEN

Jumping Mechelen Feest

INTERNATIONALE PAARDEN SHOW LORENZO

SAM GOORIS
GUNTHER NEEFS
BELLE PEREZ
BART KAËLL
GENE THOMAS
WILLY SOMMERS
3 TENOREN
PRESENTATIE ANNE DE BAETSELIER

- 26 december vanaf 18u30 -

"Leden van de Landelijke Gilden en hun familie genieten van een voordeeltarief van 15€ ipv 22€ VVK prijs!"

Meer info www.landelijkegilden.be

TICKETS: 03/ 400 00 34
WWW.TELETICKETSERVICE.COM

Vraag voor de expert van SBB Accountants & Adviseurs

Jeroen Kellers, SBB Accountants & Adviseurs

Is voorleggen van offertes noodzakelijk voor VLIF-steun?

Op 1 januari starten zowel het nieuwe GLB als het nieuwe VLIF. Opvallend is echter dat het VLIF ook nog een wijziging aanbrengt aan de huidige (en toekomstige) reglementering. Vanaf nu moet je ook drie offertes voorleggen. We leggen uit waarom dat moet. Binnen de huidige VLIF-reglementering kennen we het begrip 'normbedrag'. Dit is een maximumbedrag dat in aanmerking komt voor steun. Zo bedraagt bijvoorbeeld het normbedrag voor erfverharding 28,75 euro/m². Betaal je aan jouw aannemer 30 euro/m² voor de aanleg van je erfverharding, dan zal het VLIF niet de volledige factuur in aanmerking nemen voor het bepalen van het steunbedrag, maar wel aftoppen. Je krijgt in dit voorbeeld geen steun (15%) op 1,25 euro/m², zijnde het bedrag boven het normbedrag.

Voor heel wat subsidiabele investeringen werd echter geen normbedrag vastgesteld. Dit had tot gevolg dat voor deze subsidiabele investeringen het volledige factuurbedrag in aanmerking komt voor steun. Het is net op dit punt dat Europa aanpassingen eist. De kritiek luidt dat voor investeringen zonder normbedrag de redelijkheid van de kost niet wordt aangetoond. Met andere woorden, er is geen bewijs dat het factuurbedrag een correcte prijs is. Vandaar dat in de nieuwe VLIF-reglementering die van start gaat in 2023 zo veel mogelijk gewerkt zal worden met normbedragen.

Laatste blokperiode

Deze aanpassing laten starten vanaf 2023 bleek voor Europa onvoldoende te zijn. Het gevolg is dat ook voor de laatste blokperiode van 2022, het allerlaatste van de huidige VLIF-reglementering, de redelijkheid van de kosten zal moeten worden aangetoond voor deze investeringen waar geen normbedrag aan werd toegekend. Concreet

komt het erop neer dat je vijf maanden na selectiedatum, drie offertes zal moeten bezorgen aan het VLIF. Eén offerte, logischerwijze de goedkoopste, handteken je als landbouwer en vormt het bewijs van de start van de investering. De andere twee offertes dienen om te bewijzen dat het investeringsbedrag een marktconforme prijs is. Kies je als landbouwer toch niet voor de goedkoopste offerte, dan zal je hiervoor een verantwoording moeten toevoegen. Praktisch stellen zich hier een aantal vragen. Wat met investeringen waarvoor geen drie verschillende leveranciers beschikbaar zijn? Wat met leveranciers die geen vaste prijs meer hanteren maar gebruikmaken van dagprijzen? Welke verantwoording zal aanvaard worden wanneer je toch kiest voor de duurdere offerte? De VLIF-administratie erkent deze praktische bezwaren en neemt een constructieve houding aan. Het oude spreekwoord blijft echter gelden: 'Wie betaalt, bepaalt' – in dit geval Europa. ■

Kort samengevat

Dien je in het laatste kwartaal van 2022 nog een VLIF-investeringsdossier in (deadline 16 december), zorg er dan zeker voor dat je meerdere offertes verzamelt die aantonen dat het investeringsbedrag marktconform is. Doen er zich hieromtrent praktische problemen voor, contacteer dan je agrarisch bedrijfsadviseur die, in samenspraak met de VLIF-administratie, zal nagaan op welke wijze we eventuele afwijkingen kunnen verantwoorden.

Is loopbaanbegeleiding ook iets voor jou?

VORMING Als je in de land- of tuinbouwsector werkt, sta je voor heel wat uitdagingen. Wil je graag ondersteuning om een antwoord te vinden op je loopbaan- of andere vragen? Laat je dan coachen door een loopbaanbegeleider die gespecialiseerd is in je sector. Land- en tuinbouwers hebben recht op 4 tot 7 uur loopbaanbegeleiding bij een professionele loopbaancoach met loopbaancheques via de VDAB. In samenwerking met Acerta heeft Boerenbond een specifiek traject 'Zet je erf in de verf' ontwikkeld voor land- en tuinbouwers, rekening houdend met de bezorgdheden en uitdagingen van de sector. Heb je behoefte aan een extern klankbord of wil je zicht krijgen op jouw eigen talenten en valkuilen als ondernemer en tips hoe je hiermee om kan gaan? Dan is een loopbaanbegeleiding zeker iets voor jou.

Op dinsdag 29 november kan je in Lille naar onze vorming over loopbaanbegeleiding komen. In deze opleiding kom je alvast te weten hoe je loopbaancheques bestelt en hoe zo'n loopbaanbegeleiding concreet verloopt. Bovendien krijg je al een voorproefje van een

talentanalyse: 'Spiegeltje, spiegeltje aan de wand, wat kan ik als de beste van het land?'

Wij zijn vooral een klankbord

Karen Van den Bergh is een van de loopbaancoaches bij Acerta en heeft ondertussen bijna een jaar ervaring in de loopbaanbegeleiding voor landbouwers en tuinders. "Eigenlijk zijn we in de eerste plaats een klankbord. Dat hoor ik toch geregeld. Ons traject start met een eerste gesprek van anderhalf uur. Vaak is de eerste reactie, dat heeft deugd gedaan! Een extern persoon die naar je luistert, zich empathisch opstelt maar toch ook de juiste vragen durft te stellen. Ze zijn het niet gewoon om dat te doen met een buitenstaander. Maar het geeft hun een klankbord over zichzelf en hun bedrijf."

Als coach is Karen het gewoon om te luisteren en kritische vragen te stellen maar ook luidop dingen te benoemen en in vraag te stellen. Op die manier komt ze samen met de betrokken landbouwer of tuinder tot de kern van waar ze mee zitten. Ik wil iets anders doen, mijn werk-privébalans is niet in orde,

samenwerken met andere familieleden gaat moeizaam of ik kom niet toe aan mijn administratie. Na een eerste gesprek wordt dan bekeken wat de verdere stappen zijn. Een talenten- of bedrijfsanalyse, een tweede langer gesprek of een doorverwijzing. "Loopbaanbegeleiding is nuttig voor iedereen maar je moet ervoor open staan. Je moet kunnen accepteren dat iemand extern je een spiegel voorhoudt en jou dus bepaalde feedback geeft maar ik raad het iedereen aan", besluit Karen.

Wanneer?

Deze sessie vindt plaats op dinsdag 29 november om 20 uur in parochiezaal Sint-Pieter, Kerkplein 3, Lille. Inschrijven via www.boerenbond.be/vorming of 014 59 51 52 (voor Antwerpen). Ook in Vlaams-Brabant kan je deze sessie volgen, op maandag 5 december om 20 uur in het Boerenbondkantoor in Leuven. Inschrijven kan via bovenstaande weblink. ■

Matty Veulemans,
consulent Training & opleiding
matty.veulemans@boerenbond.be

Word jij onze nieuwe collega?

VACATURE De landbouwsector staat voor heel wat uitdagingen en om samen met de leden en bestuursleden deze uitdagingen het hoofd te bieden zijn wij, de collega's van de Antwerpse provinciale ploeg, misschien wel op zoek naar jou. Lijkt het jou wel iets om je tanden te zetten in dossiers,

vormingen te organiseren samen met bestuursleden en de belangen van de landbouwsector te behartigen in allerlei structuren? Dan is de job als regioconsulent je mogelijk op het lijf geschreven. Concreet zijn we op zoek naar iemand voor de regio Turnhout-Geel, daar ben jij

het eerste aanspreekpunt voor bestuursleden en leden. Je volgt er beleidsontwikkelingen op inzake het omgevingsbeleid (ruimtelijke ordening, natuur, milieu, water) gelinkt aan de plaatselijke land- en tuinbouwbedrijvigheid en bent de contactpersoon voor beleidsverantwoordelijken

en andere betrokkenen. Daarnaast versterk je de provinciale ploeg bij provinciale acties en activiteiten. Lijkt dit iets voor jou? Neem zeker een kijkje op www.boerenbond.be/vacatures. Alvast tot snel! ■

de Antwerpse provinciale ploeg

Een mooi en duurzaam Pajottenland

PROJECT Streekorganisatie Pajottenland+ is al even in stilte bezig met de voorbereiding van een nieuwe 'Lokale Ontwikkelingsstrategie'. Voor de opmaak van zo'n strategie rekenen de leden van Pajottenland+ ook op geëngageerde, creatieve en positieve Pajotten. Om zo veel mogelijk ideeën te verzamelen, zullen in december drie plus-avonden plaatsvinden.

Drie plus-avonden

Op drie avonden (1, 5 en 12 december) kunnen inwoners, verenigingen en lokale bedrijven hun suggesties de vrije loop laten. Welke thema's vinden zij belangrijk om mee te nemen voor een duurzame toekomst van onze streek? Welke initiatieven en projecten zouden een echte meerwaarde zijn? Wie kan actief betrokken worden in de concrete realisatie van ideeën? Heel diverse thema's zullen aan bod komen zoals landbouw, circulaire plattelandseconomie, leefbare en levendige dorpen, biodiversiteit en landchapskwaliteit.

Praktisch

- **Donderdag 1 december** om 20 uur in het Dominicanessenklooster, Heilige Geestraat 22 in Herne (voor inwoners uit Bever, Galmaarden en Herne).
- **Maandag 5 december** om 20 uur in het Provinciaal Plattelandscentrum Peerenbosch, Molenstraat 26 in Roosdaal (voor de inwoners uit Gooik, Ternat en Roosdaal).
- **Maandag 12 december** om 20 uur in Zonig Leven, Jan Vanderstraetenstraat 198 in Sint-Pieters-Leeuw (voor inwoners uit Pepingen, Lennik en Sint-Pieters-Leeuw). Je inschrijven of meer info opzoeken over de plus-avonden kan via www.pajottenland.be/plus-avonden. Iedereen is welkom! ■

Lien Vandebroek, regioconsulent
lien.vandebroek@boerenbond.be

Laat een klimaatscan uitvoeren op je melkveebedrijf

KLIMAAT Als landbouwer merken we de gevolgen van de klimaatverandering als eerste! De media, de maatschappij en hierdoor ook de overheid en onze afnemers, zijn er sterk mee bezig! Welke impact heb jij en hoe kan je hiermee omgaan op je bedrijf?

Wil jij ook klimaatbewust aan landbouw doen en daar ook slimme economische keuzes in maken? Uit eigen motivatie, op vraag van de maatschappij of op vraag van de melkerij, want de vraag van deze laatste wordt groter, kan je je inschrijven voor het uitvoeren van een klimaatscan op jouw melkveebedrijf. Binnen het KlimRek-project werken ILVO, Boerenbond en VITO een klimaattraject uit voor onder andere de melkveehouderij.

Elk klimaattraject start met een klimaatscan, die de landbouwer inzicht geeft in de klimaatimpact van zijn of haar bedrijf. Naast dit inzicht wil Klimrek landbouwers ook handvaten aanreiken om hun bedrijfsvoering op een rendabele manier meer klimaat-slim en robuust te maken. Een klimaatconsulent begeleidt de klimaatscan. Deze consulent adviseert en ondersteunt je in het nemen van economisch en praktisch haalbare klimaatmaatregelen, die de klimaat-impact van je bedrijf verlagen zonder neveneffecten voor het milieu. Eind 2019 startte de ontwikkeling voor het klimaattraject voor de melk-

veehouderij op. De klimaatscan en het begeleidingstraject staan intussen op punt en het Klimrek-team is dan ook op zoek naar melkveehouders die met hun bedrijf in een klimaattraject willen stappen.

Waarom meedoen?

Klimrek brengt de maatregelen aan het licht die het bedrijf zowel ecologisch als economisch ten goede komen. De landbouwer krijgt inzicht in het volledige milieuprofiel van zijn bedrijf. Deelnemende bedrijven worden gesteund en stappen mee in een traject waarin melkveehouders van experts en van elkaar kunnen leren. Samen gaan ze op zoek naar manieren om de bedrijfsvoering klimaatvriendelijker én robuuster maken, iets wat alleen maar aan belang zal winnen.

Praktisch

Wil jij als melkveehouder instappen in het klimaattraject met jouw bedrijf? Schrijf je dan in via www.klimrekproject.be/meedoen zodat het Klimrek-team contact met jou kan opnemen of stuur me een mailtje. Blijf je graag op de hoogte van het project? Neem dan snel een kijkje op www.klimrekproject.be. ■

Bieke Bockx, consulent Klimaat & verduurzaming
bieke.bockx@boerenbond.be

Loopbaanbegeleiding, iets voor jou?

Wil je graag ondersteuning om een antwoord te vinden op je loopbaan- of andere vragen? Kom naar de vorming op maandag 5 december om 20 uur in het Boerenbondkantoor in Leuven. Meer informatie vind je op pagina 39.

Proefplatform voor duurzamere teelt suikerbieten en cichorei

PROJECT Tiense Suiker heeft in Tongeren samen met zusterbedrijf Beneo en onderzoekspartner PIBO Campus een proefplatform aangelegd voor het onderzoek naar de duurzame teelt van suikerbieten en cichorei, met veel aandacht voor koolstofopslag en biodiversiteit.

Vierjarig project

Op een oppervlakte van 4 ha landbouwgrond worden de komende vier jaar verschillende duurzame landbouwpraktijken uitgetest en gemonitord. Suikerbieten en cichorei zijn op zich al duurzame producten. Bijna elk stukje wordt verwerkt. Er komt dus geen afval bij kijken. Suikerbieten zijn bovendien circulair en ze worden lokaal geteeld, zodat er weinig transport voor nodig is.

Het project van PIBO Campus, Tiense Suiker en zusterbedrijf Beneo-Orafti, gespecialiseerd in de verwerking van cichorei tot duurzame voedingsvezels, gaat de komende vier jaar nog een stap verder. Het project besteedt ook ruim aandacht aan koolstofopslag en biodiversiteit. Op die manier willen ze landbouwers inspireren en klanten en consumenten tonen wat er allemaal kan op het vlak van duurzaamheid.

Koolstofopslag

Naast suikerbieten en cichorei teelt men ook hennep en tuinbonen. In functie daarvan wordt het proefveld verdeeld in vier vlakken zodat de teelten kunnen roteren. Door de teelten over verschillende percelen

te schuiven, blijft de kwaliteit van de bodem beter bewaard en is er minder kans op specifieke plagen en ziektes. De bodem wordt over de verschillende percelen ook anders bewerkt. Door het gehalte organische stof in de bodem te verhogen, wordt CO₂ opgeslagen in de bodem. Door veel te ploegen, komt er dan weer meer CO₂ vrij. Om dat goed te kunnen onderzoeken wordt er op sommige velden geploegd, terwijl er op andere velden slechts een minimum aan bodembewerking wordt gedaan. Tevens wordt er gekeken naar het vochtgehalte in de bodem. Verder worden er verschillende tussenteelten en groenbedekkers uitgeprobeerd. Die moeten de vruchtbaarheid van de bodem verhogen en de koolstofopslag stimuleren. De resultaten van het onderzoek en de impact van de verschillende landbouwtechnieken worden op een wetenschappelijke manier opgevolgd en in kaart gebracht door het landbouwpraktijkcentrum PIBO Campus in Tongeren.

Bloemenstroken

Op het proefveld wordt ook gekeken naar de biodiversiteit. Zo werd naast de velden 4210 m² aan bloemenstroken aangelegd om voldoende voedsel en habitat te voorzien voor insecten en wilde dieren zoals akkervogels. De eerste resultaten met de bloemenstroken in Tongeren zijn alvast bemoedigend. Zo zagen ze al vroeg in het seizoen een grote populatie bestuivers. ■

Peter Bruggen, provinciaal secretaris
peter.bruggen@boerenbond.be

Ga mee op bezoek in het Mediahuis

UITSTAP In het Mediahuis langs de Herkenrodesingel in Hasselt is zowel de redactie van *Het Belang van Limburg* als de studio van TVL gevestigd. Op 1 december brengen we een bezoek aan de twee belangrijkste nieuwsmakers van Limburg.

Een journalist geeft uitleg over hoe het nieuws wordt gemaakt: hoe werkt een redactie, wie beslist welk artikel online of in de krant komt, hoe zit het met de vluchtigheid van nieuws, fake news en wat is correcte onderzoeksjournalistiek? We bezoeken ook de studio van TV Limburg die sinds 2019 gevestigd is in het Mediahuis.

Mediatraining

Aansluitend geeft onze woordvoerder uitleg over hoe Boerenbond omgaat met de media en je krijgt zelf ook tips over hoe je best reageert op nieuws via sociale media of als je gecontacteerd wordt door een journalist.

Praktisch

De vorming vindt plaats op 1 december van 13 tot 16 uur in het Mediahuis in Hasselt, Herkenrodesingel 16, en kost 9 euro. Inschrijven kan tot 27 november via [limburg@boerenbond.be](mailto: limburg@boerenbond.be) of 011 30 37 00. De inschrijving is definitief na overschrijving op rekening van het provinciaal bestuur Boerenbond Limburg BE12 7360 0257 3392 (met duidelijke vermelding van 'media' + je naam). ■

Heidi Pinxten, regioconsulent
heidi.pinxten@boerenbond.be

500 bestuursleden op ledenwervingsavond

EVENEMENT Op 10 oktober vond traditioneel de ledenwervingsavond plaats. Zo'n 500 bestuursleden kwamen naar Oudenaarde voor een ontspannende avond.

50 jaar Landelijke Gilden en bedrijfspgilden

Het thema van de avond was de viering van 50 jaar Landelijke Gilden en bedrijfspgilden. In 1972 richtte Boerenbond Landelijke Gilden op. Het werd een beweging die alle gezinnen verenigt die op het platteland wonen of er mee sympathiseren. Het blijkt nog steeds een uniek model te zijn in Europa. Tegelijk werd het syndicale werk vanaf dan opgenomen door de bedrijfspgilden. Eddy Matthys gaf via een fotoreportage een overzicht van deze 50 jaar Landelijke Gilden en bedrijfspgilden.

Tien landelijke gilden vielen in de prijzen. Wie aanwezig was, werd even in de bloemetjes gezet.

Proficiat aan de winnaars

Geen ledenwervingsavond zonder winnaars. Tien landelijke gilden vielen in de prijzen en wie aanwezig was werd even in de bloemetjes gezet: Beerlegem, Denderbelle, Doornzele, Huise-Mullem-Ouwegem, Moerzeke & Kastel, Oosterzele, Sint-Jan-Bentille, Sint-Niklaas, Ursel en Zaffelare.

Plaatjes draaien

Het was Piv Huvluy die voor de animatie zorgde die avond. Hij had een groot deel van zijn platenkast mee en liet ons kennismaken met de diepere achtergronden bij vele bekende liedjes. Ambiance en humor is vaak een geslaagde combinatie. De avond werd afgesloten met een hapje en een drankje. ■

Maarten Stuer, provinciaal secretaris
maarten.stuer@boerenbond.be

Slotevent '360° Open Ruimte in de Vlaamse Ardennen'

PROJECT Op woensdag 30 november organiseert Avansa Vlaamse Ardennen-Dender, samen met enkele partners het slotevenement van het Leaderproject '360° Open Ruimte in de Vlaamse Ardennen' in De Ververij in Ronse. Dit project zet in op het sensibiliseren van inwoners en lokale overheden voor het vrijwaren en het kwaliteitsvol inrichten van de open ruimte in de Vlaamse Ardennen. Het slot-evenement is een moment waarop burgers, landbouwers en bestuurders elkaar kunnen ontmoeten. De focus ligt op inspiratie, dialoog en kansen tot samenwerking. In het hoofdprogramma deelt Avansa zijn opgedane ervaringen uit de vele activiteiten georganiseerd binnen het project '360° Open Ruimte in de Vlaamse Ardennen'. Daarna kun je kiezen uit verschillende workshops. Tijdens het avondprogramma komen de projectpartners uit de verschillende sectoren zelf aan het woord en benoemen zij de uitdagingen in de praktijk en hoe deze vanuit hun invalshoek worden beleefd. Er worden ook verschillende goede praktijkvoorbeelden en toonaangevende projecten beschreven die de open ruimte beschermen en kwalitatief invullen.

Info en inschrijven

Het volledige programma is beschikbaar op <https://avansa-vlad.be/activiteiten/open-de-ruimte-in-de-vlaamse-ardennen>. Deelname is gratis, maar inschrijven is verplicht en kan via bovenstaande link. ■

Laura Speeckaert, regioconsulent
laura.speeckaert@boerenbond.be

Afbakeningslijn Diksmuide opnieuw onder de loep

RUIMTELIJKE ORDENING

De publieke raadpleging rond de startnota 'Herziening afbakening kleinstedelijk gebied Diksmuide' loopt van maandag 3 oktober tot maandag 5 december. Reageren kan via mail of per brief.

Startnota

De startnota geeft meteen ook de start van de procedure mee om tot een ruimtelijk uitvoeringsplan te komen. Dit ruimtelijk uitvoeringsplan legt uiteindelijk de contouren van het stedelijk gebied vast en eveneens wijzigingen binnen die contouren van bestemmingen. Bijvoorbeeld van agrarisch gebied naar industriegebied. Deze startnota kan je tot 5 december publiekelijk bekijken en je kan je opmerkingen geven.

Infomoment herbekijken

De provincie organiseerde een digitale vergadering op 20 oktober.

Deze kan je herbekijken via www.boerenbond.be/diksmuide. De startnota geeft onder meer aan waar er extra ruimte voor bedrijvigheid wordt onderzocht. Daarnaast wordt gekeken waar de gemeenschapsvoorzieningen, groenvoorzieningen, een stelplaats voor De Lijn, recreatie, waterbuffering en fietsverbindingen een plaats kunnen vinden.

Informatie

De informatie rond de inhoud van de documenten, de procedure, de reactiemogelijkheden en de infomomenten vind je via www.west-vlaanderen.be/ruimtelijke-planning/rups/rup-herziening-afbakening-kleinstedelijk-gebied-diksmuide. Vragen? Contacteer Michiel via mail. ■

Michiel Van Robaey, regioconsulent
michiel.van.robays@boerenbond.be

Inzameling van medisch landbouwafval

VEEHOUDERIJ Als veehouder voer je een aantal diergeneeskundige handelingen zelf uit. Het afval dat dit oplevert wordt beschouwd als medisch afval, dat op een oordeelkundige manier afgevoerd moet worden. Om dit op een betaalbare manier mogelijk te maken heeft Boerenbond samen met Inagro, POM en ABS een project uitgerold. Op negen plekken in West-Vlaanderen kunnen veehouders medisch afval op een reglementaire en betaalbare manier afvoeren. Met succes, want meer dan 800 West-Vlaamse veehouders maken hier al gebruik van. Hoe dit precies werkt, lees je op www.boerenbond.be/medischafval. De volle containers kunnen twee keer per jaar naar een van de negen verzamelpunten worden gebracht. Dat zijn Kortrijk, Ieper, Veurne, Diksmuide, Jabbeke, Torhout, Beernem, Roeselare en Tielt. Het project biedt iedere veehouder de kans om op een correcte manier het medisch afval af te zetten. Wens je deel te nemen? Schrijf dan uiterlijk op 5 december in via <https://bit.ly/3eTDcTj>. Na 5 december kan er niet meer ingetekend worden voor de inzameling van december 2022. Het volgend inzamelmoment is in juni 2023. Heb je nog vragen? Neem dan contact op met Pieter-Jan via 051 26 03 42 of stuur een mail. ■

Pieter-Jan Delbeke, landbouwconsulent
pieter-jan.delbeke@boerenbond.be

Locatie	Datum	Adres
Torhout	12 december 9.30-11.30 uur	Ieperse Heerweg 5 (Parking Kinderboerderij)
Jabbeke	12 december 13-14.30 uur	Parkweg (Civiele Bescherming Jabbeke)
Beernem	12 december 15.30-17 uur	Wellingstraat 29a (sporthal Drogenbrood)
Roeselare	13 december 9.30-11.30 uur	Ieperseweg 87 (Inagro)
Tielt	13 december 13-15 uur	Generaal Maczekplein (parking langs Ringlaan)
Veurne	14 december 9.30-11.30 uur	Ieperse Steenweg 114 (carpool Bakkerijmuseum)
Diksmuide	14 december 13-15 uur	Heernisse 7A (parking voor het containerpark)
Kortrijk	15 december 10.30-11.30 uur	Ambassadeur Baertlaan (parking De Lange Munte)
Ieper	15 december 13-15 uur	Ter Waarde (Flanders Language Valley)

Notariële berichten

Waasmunster

Notaris Liesbeth Muller te 9250 Waasmunster, Kerkstraat 25
Tel. 052/46.12.79 en fax 052/46.21.51
Website : www.notariaatwaasmunster.be
e-mail: LM@notariaatwaasmunster.be
Notaris Pierre De Brabander te 9160 Lokeren-Eksaarde, Eksaardedorp 84
Tel : 09/346.8

Vrijwillige openbare verkoop

Percelen grond

te gemeente Waasmunster -2de afd.

Lot 1: Perceel Weiland te Waasmunster, Podtsmeulenwijk, sectie C, nr.513/02 P0000, opp.36a 70ca. Lwag, gdv, gvv. Voorkooprecht Vlaamse Waterweg
Blanco bodemattest dd. 4/10/22. Gelegen in een mogelijk overstromingsgevoelig gebied. **Instelprijs: 22.000,00 euro**

Lot 2: Perceel bouwland, gelegen te Waasmunster, D Hoorzeel, sectie C, nr(s) 552 P0000, opp. (88a 60ca). Lwag, gdv, gvv. Voorkooprecht Vlaamse Waterweg
Blanco bodemattest dd. 28/10/2022 Niet gelegen in een overstromingsgevoelig gebied. **Instelprijs: 63.000,00 euro**

Lot 3: Een perceel bouwland, gelegen te Waasmunster, Podtsmeulenwijk, sectie C, nr(s) 491 P0000, opp.(1ha 5a 10ca). Lwag, gdv, gvv. Voorkooprecht Vlaamse Waterweg. Blanco bodemattest dd. 4/10/2022. Gelegen in een mogelijk overstromingsgevoelig gebied. **Instelprijs: 71.500,00 euro**

Lot 4: Een perceel bouwland, gelegen te Waasmunster, Pootsmeersewijk, sectie C, nr(s) 480 P0000, opp. (76a 50ca). Lwag, gdv, gvv. Voorkooprecht Vlaamse Waterweg. Blanco bodemattest dd. 4 oktober 2022
Niet gelegen in een overstromingsgevoelig gebied. **Instelprijs: 51.600,00 euro**

Lot 5: Een perceel hooiland met weg, gelegen te Waasmunster, Dommelwijk, sectie C, nrs 2306 P0000 en 2307A P0000, opp. (36a 40ca). In valleigebieden (of agrarische gebieden met landschappelijke waarde), gdv, gvv, Omgevingsvergunning voor Renovatie GOG Potpolder IV Waasmunster dd. 11/09/2019 (voor perceel 2307A P0000). Voorkooprecht Vlaamse Waterweg
Blanco bodemattesten dd. 4 oktober 2022 Gelegen in een mogelijk overstromingsgevoelig gebied. **Instelprijs: 13.500,00 euro**

Voor alle loten: Onroerend erfgoed: niet opgenomen in een vast-gestelde inventaris – niet beschermd. Samenvoeging mogelijk. Vrij van gebruik.
Onmiddellijk beschikbaar na een termijn van 6 weken te rekenen vanaf de definitieve toewijzing en na betaling van koopsom en kosten.

Verkoopdag: donderdag 15 december 2022 om 17.00 uur, in Parochiezaal Sint-Janskring, Sijpstraat 80, 9250 Waasmunster.

134169M99810

Wingene (Sint-Jan)

Notariskantoor Verhaeghe & Baert, Ruiselede
Tel. 051/68.85.20 cv@notarissenruiselede.be

Online verkoop via biddit.be

Percelen zaailand

Lot 1: mooie blok zaailand aan de Leendreef (met uitweg naar Balgerhoekstraat)
2ha 4a 05ca
Bieden vanaf € 156.000

Lot 2: perceel zaailand aan de Leendreef
52a 02ca
Bieden vanaf € 35.000

LOT 3 : samenvoeging van loten 1 en 2
Bieden vanaf € 191.000

Alle gronden zijn onmiddellijk vrij van gebruik

Gewestplan: landschappelijk waardevol agrarisch gebied; herbevestigd agrarisch gebied

ALLE LOTEN: start biedingen: maandag 12 december 2022
ALLE LOTEN: einde biedingen: dinsdag 20 december 2022

Plannen, verdere info en verkoopvoorwaarden: www.biddit.be of www.notarissenruiselede.be of op het notariskantoor

134179M103188

VLAAMSE REGELGEVING PUBLI'S ONROEREND GOED

In alle publiciteit van verkopen van onroerende goederen moet worden vermeld:
- of er een stedenbouwkundige vergunning is uitgereikt
- de meest recente stedenbouwkundige bestemming van het goed volgens het plannenregister
- of er een dagvaarding werd uitgebracht (overeenkomstig de decreet-artikelen over de bouw misdrijven) en iedere in de zaak gewezen beslissing
- of er een voorkooprecht in een ruimtelijk uitvoeringsplan bestaat
- of er een verkavelingsvergunning bestaat

Meer info op de officiële site:
www.ruimtelijkecoördinatie.be/NL/Beleid/Handhaving/Informatieverplichting

Lijst van de gemeenten waar de verplichting geldt:
[www.ruimtelijkecoördinatie.be/Portals/108/20170829_BS plannen en vergunningenregister_1.pdf](http://www.ruimtelijkecoördinatie.be/Portals/108/20170829_BS%20plannen%20en%20vergunningenregister_1.pdf)

Commerciële berichten

Quotas

Nerd te koop en te koop gevraagd:
Tel. 0475-555834

762

Verschillende

Wat te doen met gebruikte BLOEMPOTTEN en PLANTENTRAYS?
JERITOP bvba te Aalter biedt u de gepaste recyclage oplossing!
Contacteer ons:
09 222 00 36 – info@jeritop.be

779

Heeft u LANDBOUWFOLIE waar u van af wilt?
JERITOP bvba te Aalter biedt de gepaste recyclage oplossing!
Contacteer ons:
09 222 00 36 – info@jeritop.be

780

Rollend materiaal

Gezocht: Tractor klein - groot - smalspoor, merk gn belang, mag werk aan zijn
T. 0495 277 174

815

Gezocht: verreiker - knikklader minikraan, merk geen belang, mag werk aan zijn
T. 0495 277 174

816

ELEKTRISCHE SCHEERMACHINES

LISCOP Type 1300 - 350 WATT - ECONOMO PLUS - 200 WATT -

Slijpen en herstellen van alle messen en machines
DE RAEVE LUC
Peperstraat 39 - 9550 Herzele
053-62 20 34
Maandag gesloten

132789M64425

Wegens stopzetting: 2 mazouttanks 5000l dubbelwandig, H 2.1 m, L 2.8 m, B 0.98 m. Zelf af te halen, Prijs 100 euro stuk
Tel: 0472682982

825

Onroerend goed te koop

Te koop: 2 naast elkaar gelegen landbouwpercelen en 1 weiland, vrij van pacht, goed bereikbaar via verharde weg, gelegen aan de Zoggestraat te 2260 Westerlo, met een totale oppervlakte van 26.095 m².
Contacteer Notaris Bieke Heyns, tel. 014/21.85.15, prijs ovt.

822

Voertuigen

DRINGEND GEZOCHT: oude vrachtwagens, tractoren, grondverzetmachines, electro groepen, bestel- en personenwagens, 4x4, bussen enz.
Tel. 0475-731859 ook WE

823

TE KOOP

TRACTOREN
- NEW HOLLAND TM145 4X4
- NEW HOLLAND TM 155 2006
- NEW HOLLAND TD 5.95 DEMO
- NEW HOLLAND 17030 PC
- NEW HOLLAND 17050 PC
- NEW HOLLAND T7.315 DEMO

MAAIDORSERS
- NEW HOLLAND CX 780 + STROHAKSELAAR 4X4 - MAISUITVOERING
- NEW HOLLAND CX 780 - 2X4
- NEW HOLLAND CX 760 + MAAIBORD
- NEW HOLLAND TX 22 MEC SL MET BORD 3.96M
- DRONNINGBORC 7500 MET BORD 4.34M
- PLOOIBARE MAAIBORDEN CRESSONI 5.4 M & 6 M
- PLOOIBARE MAAIBORD GERINGHOF 5.4 GRAIN-STAR BJ. 2000

PERSEN
- NEW HOLLAND BB 940 - MET SNIJSYSTEEM
- NEW HOLLAND BB 9060 - MET SNIJSYSTEEM
- NEW HOLLAND BB 890 ENKELE AS B. 2013
- NEW HOLLAND BB 950 - 120-70 STRO-PERS
- GROEPPAKPERS 4680 FIATAGRI 80X90 AFMETING
- RONDDEKALERS NEW HOLLAND DEMO RB 180 + SNIJSYSTEEM

VAN 1.7 TON T.E.M. 6 TON MINIKRANEN VERHUUR
- NEW HOLLAND COMPACT WIELLADER W 80 C
- NEW HOLLAND WIELLADER W 130 DEMO (13 TON) MET WEEGINSTALLATIE
- SKIDSTEERLOADERS VANAF 2.2 TON

NINO-TRAC
Vrecom 7 | 9400 Denderwindeke (Ninove)
054/32 96 07 | 0475/80 32 94 | 0474/06 71 56
www.ninotracc.be

133672M81796

AERTS Ploegen, Eigenzinnige kwaliteit
Probleemloos onderploegen van gewasresten en groenbemesters!

Invoerder schoffelmachines KULT en grondbewerkingsmachines Religieux Frères en Agrisem

AERTS-RAPIDE - VRIJHEID 36, 9500 OPHASSELT
054/500 252 - WWW.AERTSRAPIDE.BE

ALGEMENE METAALBOUW LOODSEN- EN STALLENBOUW

so.construct bvba • Rozendaalstraat 69 • 8900 Ieper
+32(0)57-21 62 18 | www.soconstruct.be | info@soconstruct.be

NOLLET BANDENCENTRALE DIKSMUIDE

HERSTELLEN VAN SCHEUREN MET GARANTIE
051/50 14 56

WWW.BANDENNOLLETDIKSMUIDE.BE
info@bandennolletdiksmuide.be

OPENDAGEN

9-10-11 DEC. 2022 | 9u-18 u

Beyne
Industriestraat 27, 8480 Lichtegem | www.beyne.com | info@beyne.be

SPECIALIST IN COMPLETE DAK- EN GEVELRENOVATIES

- Asbestsanering
- Montage
- Constructie
- Lichtstraten

Asbestrenovatie België
T: +32 (0)4 94 72 99 63
www.asbestrenovatiebelgie.be

agidoor MADE IN BELGIUM BY AGRIDOOR
 Hostede 1 - 8690 Hoogstade
 058 62 86 77
 058/62 86 78
 www.agidoor.be

- Kunststof deurblad standaard grijs
- Vochtbestendig
- Hoekkozijn in inox met rubberafdichting
- Slot- en scharnieren in inox-uitvoering
- Kunststofkrukarmatuur met ronde handgrepen

Simply the best

NOTARIËLE AANKONDIGING?
 mail naar info@mediaservice.be
 of bel 016 28 63 33

**WINDZEILEN
 POORTEN
 STALGORDIJNEN**

AVM STALINRICHTING
 Louis Aernouts
 info@avmstalinrichting.be
 0477-55 69 51

focus

Cijfers op maat van je bedrijf

Meer dan een klassieke bedrijfsboekhouding

focus is dé financiële managementtool die zorgt voor een scherpe dynamische kijk op de kerncijfers van al je land- of tuinbouwactiviteiten. focus is dus meer dan een klassieke bedrijfsboekhouding.

START NU OP BOERENBOND.BE/FOCUS

Vul je zoekertje online in

www.mediaservice.be/zoekertjes

Mediaservice gericht adverteren

© NOVOPRESS/SHUTTERSTOCK.COM

“Als we maar gezond zijn.”

De belangrijkste bijzaak

Het WK in Qatar is in volle gang, en dat zullen we geweten hebben. De kritiek op de organisatie klinkt minstens even luid als de verslaggeving over de sportieve prestaties, en daar ben ik persoonlijk niet rouwig om. Mijn voetbalkennis beperkt zich immers tot een absoluut minimum en ik heb niet de ambitie om daar iets aan te veranderen. Bepaalde collega's op onze redactie zullen het niet met me eens zijn, maar voor mij is voetbal verre van de belangrijkste bijzaak. Gelukkig is er de Nederlandse bondscoach Louis van Gaal om het hele voetbalcircus op te luisteren met zijn befaamde Nederengelse quotes. “I believe that we can come an end”, was zijn antwoord gevraagd naar de Nederlandse ambities op het WK. Een geestige uitspraak met bitter randje, want bij van Gaal werd een agressieve vorm van prostaatkanker vastgesteld. En zo komen we naadloos bij de hoofdzaak: ‘als we maar gezond zijn’.

Nele Kempeneers
 Hoofdredacteur Boer&Tuinder
nele.kempeneers@boerenbond.be

Boer&Tuinder

Weekblad voor leden van Boerenbond

ISSN 0772-7054

REDACTIE

Philippe Masscheleyn (directeur)
 Nele Kempeneers (hoofdredacteur), Patrick Dieleman (adjunct-hoofdredacteur), Jo Gennez (redactiecoördinator), Liesbet Corthout, Ivan De Clercq, Jan Van Bavel en Bart Vleeschouwers (journalist), Agnes Robeyns (redactiesecretariaat).

VORMGEVING

Kris Thielemans en Frank Taillieu (grafisch redacteur)
 Basiel Dehasselair, Hans Haegemans en Kim Lemin (vormgeving).

REDACTIEADRES

Diestsevest 40, 3000 Leuven, boer&tuinder@boerenbond.be
 T. 016 28 63 01

RECLAMEREGIE MEDIASERVICE

Philippe Persoons, Kathleen Peeters (verkoop), Eleni Baert (administratie), Lies Loens (productie).

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER

Frans De Wachter, gedelegeerd bestuurder Boerenbond vzw
 Diestsevest 40, 3000 Leuven

DRUKKERIJ

Graphius Group, Oostakker

De oplage van Boer&Tuinder wordt gecontroleerd door CIM.

Gemiddelde oplage per nummer 15.152 ex.

Winnaar BTOB-Award 2019. Lid van WE MEDIA.

Voor het overnemen van artikelen uit Boer&Tuinder is steeds schriftelijke toestemming van de redactie nodig. Bronvermelding is altijd verplicht.

Boer&Tuinder niet ontvangen?

Bel 016 28 60 00 of mail naar ria.torbeyns@boerenbond.be

Wil je adverteren in Boer&Tuinder?

Neem contact op met Mediaservice
 016 28 63 33 of info@mediaservice.be
www.mediaservice.be

Zoek je andere info?

Recente marktberichten, de contactgegevens van je consulent, het startuur van een voordracht ... raadpleeg onze website:

www.boerenbond.be

Volg ons op Facebook, www.facebook.com/boerenbond

Volg ons op Twitter, [@boerenbond](https://twitter.com/boerenbond)

Glastuinder **Bart Pynnebrouck** koos voor exotische gewassen

“Gember en kurkuma telen bleek een mooie opportuniteit”

Gember en kurkuma komen vooral uit verre landen zoals China, Peru en Brazilië, waardoor ze een grote ecologische voetafdruk hebben. Maar ze kunnen ook bij ons worden geteeld. Via een proefproject tussen Colruyt Group, REO Veiling en PCG verkocht de retailer vorig jaar voor het eerst Belgische primeurgember via haar Cru-versmarktwinkels. Omdat die razendsnel was uitverkocht, ging Colruyt Group op zoek naar een Vlaamse tuinder die de specerij op grotere schaal wou telen. Zo kwam ze uit bij Bart Pynnebrouck uit Oostnieuwkerke. “Gember en kurkuma zijn voor ons goede aanvullende teelten, waardoor we onze teeltrotatie kunnen bevorderen.”

Jan Van Bavel

© FOTO'S: MARCO MERTENS

Barts grootvader startte in 1940 een gemengd bedrijf met leghennen, varkens, suiker- en voederbieten. In 1969 namen zijn ouders het over, stootten de veetak af en bouwden serres waarin ze sla, tomaten, bonen en komkommers gingen telen, naast prei en bloemkool in vollegrond. “Op mijn twintigste kwam ik mee in het bedrijf en in 2001 namen Martine en ik het over”, vertelt Bart. “Tomaat is onze hoofdteelt. Op 8000 m² telen we van half maart tot half oktober Prince-vleestomaten en van half mei tot eind juni prinsessenbonen (5000 m²). We verbouwen ook kropsla en wat veldsla. De afzet verloopt via de REO Veiling.”

Uitdaging aangegaan

In oktober 2021 verkocht Colruyt Group voor het eerst Belgische primeurgember via haar vier Cru-versmarktwinkels. Dat was het resultaat van een proefproject van de retailer in samenwerking met REO Veiling en het Proefcentrum voor de Groente-teelt (PCG). De teelt in de PCG-serres op 40 m² leverde een oogst van 140 kg verse gember op. Die was bij Cru heel snel uitverkocht. De klanten vonden de primeurgember smaakvoller, sappiger en veel verser dan de uitheemse. Colruyt Group ging op zoek naar een lokale partner die op een grotere schaal primeurgember wou telen. REO Veiling legde de vraag neer bij Bart. “Er komt toch wel wat werk bij kijken, het is niet alleen planten en oogsten. Er zijn geen gewasbeschermingsmiddelen erkend in de teelt, dus moesten we al het onkruid handmatig wieden. Het is een verwarmde teelt, je hebt minimum 18°C nodig”, legt Bart uit. “We konden een teelt bonen laten vallen, maar ze hadden maar 400 m² nodig en onze kleinste serre is 1200 m². Uiteindelijk werd er beslist om die volledig vol met gemberrizomen (wortelstokken) te zetten. We kregen planten uit China, Brazilië en Peru voor 400 m² van Colruyt. Die voor de overige 800 m² moesten we zelf telen. De retailer vroeg ons ook om elke week een kist aan haar 144 Okay-buurt-supermarkten te leveren. Verder zal zo'n

kwart van de gember worden verwerkt tot sapjes, confituur, siroop ... We kenden niets van de teelt, maar vonden het wel een uitdaging. Om het goed proberen te doen, informeerden we ons uitgebreid. We kregen de gegevens over de PCG-proefteelt, filmpjes over de uitheemse teelt van Colruyt en we zochten veel op via het internet.”

Werken in oerwoudsauna

Gember wordt gewonnen van een tropische plant, dus moet die ook in tropische omstandigheden worden geteeld. “Op 12 april zijn we met de eerste teelt gestart. De randmoerasplant heeft veel potas en water nodig; bij warm weer tot 8 liter per m² per dag. We trokken ruggen van 90 cm breedte, legden er twee T-tapes op en plantten er drie rijen gemberwortelstokken op. Ze kregen ook een deel water via de druppelberegening die we voor de sla-teelt gebruiken. Net onder de kap brachten we een anticondensfolie aan om de warmte – via aardgas – en het vocht binnen de serre te houden. We konden maar van 6 tot 10 uur werken in de serre, daarna liep de temperatuur te hoog op. Om goed te kunnen kiemen, bleef de temperatuur in de serre een maand tussen 27 en 30 °C. Vanaf augustus werd het gewas zo groot dat je er bijna niet meer door kon. Op 12 oktober, dus na zeven maanden teelt, zijn we gestart met de oogst. Dat gebeurde met een aardappelrooier; de eerste en laatste meters oogstten we handmatig. Alle wortels en stengels moesten we afsnijpen met een schaar. Om alle geoogste gember te wassen, kon ik de wasinstallatie van mijn buurman gebruiken. De teelt is vlot verlopen, maar door het gebrek aan advies wisten we nooit of we wel goed bezig waren.”

Bart mikt op een totaalopbrengst van 4000 kg primeurgember. “Die heeft een veel pittigere smaak en een zachtere structuur dan de ingevoerde exemplaren. De kostprijs ligt ook wel meer dan twee keer zo hoog. Die kostprijs ziet Colruyt graag dalen, maar door de torenhoge aardgasprijs wordt dat heel moeilijk. De vraag is

hoeveel de consument ervoor wil betalen en of het een rendabele teelt is. Het blijft een nichemarkt.”

Ook gestart met kurkuma

Bart plantte ook een rij van 50 m² *Curcuma longa*-wortelstokken – een primeur in België – waaruit kurkuma wordt gewonnen. “We teelden het op dezelfde manier als de gember, maar de plant ziet er anders uit en lijkt wat op een bananenplant. Ook deze teelt is goed gelukt. De kurkuma wordt enkel via de Cru-winkels afgezet. Gember en kurkuma zijn alleszins gezond en kunnen helpen tegen veel kwalen.” Colruyt Group evalueert nu of ze wil doorgaan met de teelt en het afzetkanaal kan worden uitgebreid. “De samenwerking was goed. In januari wil ik wel weten waar we aan toe zijn. Als we groen licht krijgen, kunnen we begin april weer beginnen planten.” ■

“We kenden niets van beide teelten, maar vonden het een uitdaging.”

Gember is een van de meest geconsumeerde specerijen ter wereld. Uit sommige onderzoeken blijkt dat het de symptomen van misselijkheid tijdens bijvoorbeeld de zwangerschap kan helpen verminderen. Er wordt ook beweerd dat het kan helpen bij de behandeling van kanker, diabetes en reuma, maar dat is nog niet wetenschappelijk bewezen. Van kurkuma wordt in Azië beweerd dat het zou helpen tegen allerlei ziektes zoals trombose en hersenaandoeningen, waaronder de ziekte van Alzheimer en Parkinson. Maar ook dit is nog onvoldoende met wetenschappelijk onderzoek aangetoond.

Een mooi filmpje over Bart en Martine vind je op www.focus-wtv.be (typ 'gember' als zoekterm).

Ambassadeurs van de landbouw

Wij, landbouwers, worden de afgelopen tijd overspoeld door heel veel negativisme over de landbouw in de media. Dat hoeven we natuurlijk niet te pikken. We kunnen en moeten ons daartegen verzetten. Maar ons alleen maar kwaad maken, geeft ons vooral een slecht imago. Heel veel van die uitspraken berusten op het feit dat de maatschappij te ver van de hedendaagse landbouw staat. Heel weinig mensen hebben nog een link met de landbouw. En zij die dat toch nog een beetje hebben, vergeeten vaak dat ook de landbouw steeds evolueert. Velen denken nog over een landbouwbedrijf zoals ze zovele jaren geleden een kinderboerderij bezochten, met enkele koetjes, maar vooral geitjes, schapen, konijntjes en eventueel een hangbuikvarken. Deze initiatieven zijn goed om mensen in contact te brengen met dieren, maar ze staan mijlenver van de hedendaagse landbouw. Op een gegeven moment mag men de aibaarheid van de kinderboerderij ontgroeien, en moet men beseffen dat landbouw een economische sector is waarmee wij als landbouwers ons brood willen verdienen. Om dit te bereiken is de Dag van de Landbouw natuurlijk een fan-

tastisch initiatief. Hiermee wordt op één dag aan duizenden mensen de kans gegeven om even een kijkje te nemen op een bedrijf zoals het er nu aan toe gaat.

Wijzelf proberen, al is het dan kleinschalig, ook ons steentje bij te dragen om de mensen even voeling te geven met de landbouw van nu. In de zomer krijgen we soms jeugdgroepen op kamp. Zij worden dan even ondergedompeld in het boerderijleven. Versta me niet verkeerd: het is niet dat we ze mee aan het werk zetten, maar doordat ze zowel vooraan ons hof een weide gebruiken, als achteraan en opzij van de stallen kunnen spelen, leven ze een week met en tussen ons dagelijks werk en tussen de koeien. We proberen voor hen een aanspreekpunt te zijn voor als ze vragen hebben, en die komen meestal vrij snel. We proberen al hun waarom-vragen zo goed en zo kwaad als we kunnen te beantwoorden, en velen van hen zijn dan ook mee in ons verhaal. De koeien die moeten kalven en in de strobox zitten, krijgen de nodige aandacht van al die jonge gasten. En als het dan lukt dat ze een kalving meemaken, dan is het helemaal geslaagd. Na enkele dagen volgt dan ook meestal de vraag of ze ook eens mogen kijken tijdens het melken. In kleine groepjes laten we ze dan tijdens het melken in de put. We laten ze vooral merken dat landbouwers goed zorgen voor hun dieren, omdat dat nu eenmaal de eenvoudigste weg is om ermee om te gaan. En dan is het maar te hopen dat ze er voldoende van meedragen om de rest van hun leven een positief beeld van een landbouwbedrijf over te houden. Waarschijnlijk nemen ze ook al die vragen mee naar huis.

Anderzijds laten we ook geen kans onbenut om familie, vrienden, kennissen of schoonfamilie van onze kinderen, kortom mensen die niet zo vertrouwd zijn met de landbouw, een rondleiding te geven op het bedrijf. We proberen op die manier ook voor hen een duidelijker beeld te schetsen hoe een landbouwbedrijf werkt, en dat bepaalde praktijken op papier eenvoudiger lijken dan wanneer je ze in de praktijk moet uitvoeren. Voor sommigen van hen gaat er dan ook een nieuwe wereld open. En zo hopen we ze een beetje ambassadeurs te maken van de landbouw. ■

Jeugdgroepen worden even ondergedompeld in het boerderijleven.

© THOMAS WIEBEMANS

Vraag advies aan onze experts

Als lid van Boerenbond (reeks 1 en 2) kan je **advies** vragen over een zeer breed gamma van onderwerpen. Vragen over de pachtwetgeving, ruimtelijke ordening, bouwen milieuvergunningen, sociaal statuut ... Je kan ze stellen aan onze experts tijdens hun **zitdagen**. Langskomen kan enkel **op afspraak!** Het eerstelijnsadvies van Boerenbond is het **eerste half uur gratis**. Voor eventuele nazorg (dossier samenstellen, formulieren invullen ...) of permanente dossieropvolging wordt een vergoeding gevraagd. Voor gespecialiseerde aangelegenheden wordt doorverwezen naar een expert van SBB.

Antwerpen	datum	enkel op afspraak	telefoon	adres
Brecht	29 nov	dinsdag (9.30-12.00)	014 59 51 60	SBB, Vaartstraat 79
Sint-Katelijne-Waver	30 nov	woensdag (9.30-12.00)	014 59 51 60	SBB, Mechelsesteenweg 109 A
Geel	1 dec	donderdag (9.30-12.00)	014 59 51 60	Boerenbond, Maal 1
Vlaams-Brabant		enkel op afspraak		
Bekkevoort	-	2e en 4e donderdag (9.30-12.00)	016 28 61 01	SBB, Staatsbaan 106
Leuven	28 nov	maandag (9.00-11.30)	016 28 61 01	Boerenbond, Diestsevest 40
Neerlinter	1 dec	1e en 3e donderdag (9.30-12.00)	016 28 61 01	KBC Verzekeringen, Kasteelstraat 8
Galmaarden	-	2e en 4e donderdag (9.30-13.30)	0475 69 39 55	La Luna Nueva, Marktplein 2
Londerzeel	-	2e en 4e woensdag (9.00-13.00)	0475 69 39 55	Gildenhuis, Gildenstraat 19
Pepingen	28 nov	2e en 4e maandag en dinsdag (10.00-14.00)	0475 69 39 55	Dravershof, Ninoofsesteenweg 94
Limburg		enkel op afspraak		
Bree	-	woensdag (9.00-12.00)	011 30 37 10	SBB, Peerderbaan 21
Genk	na afspraak	na afspraak	011 30 37 10	Boerenbond, Jaarbeurslaan 29, 2de verdiep
Sint-Truiden	29 nov	dinsdag (9.00-12.00)	011 30 37 10	SBB, Tiensesteenweg 178, blok A (boven Decathlon)
Tongeren	-	donderdag (9.00-12.00)	011 30 37 10	SBB, Aniciuspark 16
Oost-Vlaanderen		enkel op afspraak		
Meldert	-	1e en 3e dinsdag (10.00-13.00)	0475 69 39 55	Bij Ingrid, Meldertdorp 36
Sint-Goriks-Oudenhove	1 dec	1e en 3e donderdag (10.30-16.30)	0475 69 39 55	Huys te Oudenhove, Kruiswaterplein 1
Maldegem	-	1e en 3e maandag (13.30-16.30)	0473 88 21 05	SBB, Koning Leopoldlaan 81G
Oudenaarde	1 dec	donderdag (13.30-16.30)	0473 88 21 05	SBB, Wortegemstraat 22
Beervelde	-	woensdag behalve de 5e (14.00-16.00)	0472 81 03 36	Zaal Sfeervelde, Beervelde Dorp 58 B
Beveren-Waas	-	2e en 4e dinsdag (14.00-16.00)	0472 81 03 36	SBB, Bellestraat 30 te Sint-Niklaas
Sint-Denijs-Westrem	28 nov	maandag behalve de 5e (13.30-16.30)	09 243 88 31	telefonisch advies
Sint-Denijs-Westrem	-	woensdag behalve de 5e (10.00-12.00)	0472 81 03 36	Boerenbond, Kortrijksesteenweg 1144 J
Zele	-	1e en 3e dinsdag (14.00-16.00)	0472 81 03 36	Parochiecentrum, Heilig-Hartplein 10
West-Vlaanderen		enkel op afspraak		
Diksmuide	28 nov	maandag (9.00-12.00)	0478 47 30 24	SBB, Kaaskerkestraat 100
Gistel	-	2e en 4e donderdag (9.00-11.30)	0478 47 30 24	Cultureel Centrum, Hoogstraat 1
Ieper	-	2e en 4e woensdag (9.00-11.30)	0478 47 30 24	SBB, Diksmuidseweg 95
Loppem	29 nov	dinsdag (9.00-12.00)	0478 47 30 24	SBB, Autobaan 2A
Oedelem	-	2e en 4e donderdag (13.30-16.30)	0478 47 30 24	KBC-Verzekeringen, Julien Creytensstraat 34
Poperinge	1 dec	1e en 3e donderdag (14.00-16.00)	0478 47 30 24	Sociaal Huis, Veurnestraat 22
Tielt	1 dec	1e en 3e donderdag (9.00-12.00)	0478 47 30 24	Vlaemynck Business Center, Sint-Janstraat 185
Zwevegem	-	1e en 3e woensdag (9.00-12.00)	0478 47 30 24	SBB, Harelbeekstraat 169
Roeselare	29 nov	dinsdag (9.00-16.00)	051 26 03 80	Boerenbond, Diksmuidsesteenweg 406
Veurne	30 nov	woensdag (9.00-12.00)	0478 34 39 50	Dienstencentrum De Zonnebloem, Zuidstraat 67

Heb jij een vraag over je bedrijf? Bel dan onze advieslijn 016 28 61 61.

Mailen kan ook naar advies@boerenbond.be.

eerste halfuur is gratis

Haal meer rendement uit je robot!

Contacteer ons voor
meer informatie.

veevoeding@aveve.be
www.aveveagrarisch.be

Aveve zet in op een doelgerichte aanpak voor robotrendement met:

1 RANTSOENADVIES

De basis voor een hoge melkproductie ligt bij een gezonde penswerking. Hierbij worden verschillende facetten bekeken.

2 ROBOXX-VOEDERS

Een aangepast gamma voor robotmelkers. Dé krachtvoerders waarvoor je koeien naar de robot lopen!

3 HET AVEVE ROBOT TEAM

... met passie voor robotmelken!

Robotmelken vraagt een deskundige begeleiding en opvolging. Een **team van experts**, bestaande uit de nutritionist, de productmanager melkvee en de robotspecialist ondersteunt onze voedingsadviseur. Samen met de voedingsadviseur kijken zij hoe ze jouw robotrendement kunnen maximaliseren.

4 ROBOTMANAGER

De melkrobot levert een **massa data**: van aantal melkingen, bezoektijd, krachtvoeropname ... tot productiegegevens. Met robotmanager zijn we in staat om **real time data** te analyseren en interpreteren.

Getuigenis robotmelken:
Scan de QR-code en neem
een kijkje op de Boeraderie.

Aveve